

IEKŠPOLITIKAS ĢENERĀLDIREKTORĀTS

POLITIKAS DEPARTAMENTS **B** STRUKTURĀLĀ UN KOHĒZIJAS POLITIKA

Lauksaimniecības un lauku attīstības komiteja

Kultūras un izglītības komiteja

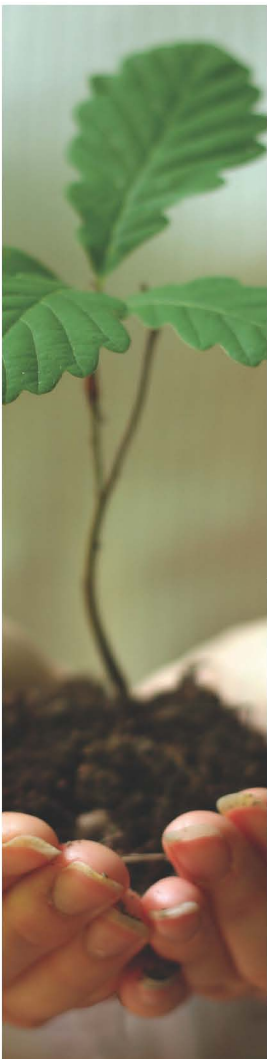
Zivsaimniecība

Reģionālā attīstība

Transporta un tūrisma komiteja

STRUKTURĀLĀ UN KOHĒZIJAS POLITIKA PĒC LISABONAS LĪGUMA

PĒTĪJUMS

EIROPAS SAVIENĪBAS IEKŠPOLITIKAS ĢENERĀLDIREKTORĀTS
POLITIKAS DEPARTAMENTS B: STRUKTURĀLĀ UN KOHĒZIJAS
POLITIKA

Strukturālā un kohēzijas politika pēc Lisabonas līguma

Rokasgrāmata par:

- kopējo lauksaimniecības politiku**
- kopējo zivsaimniecības politiku**
- reģionālo politiku**
- transporta un tūrisma politiku**
- kultūras un izglītības politiku**

PĒTĪJUMS

Šo dokumentu pieprasīja Eiropas Parlamenta Lauksaimniecības un lauku attīstības komitejas.

AUTORS

Albert Massot

sadarbībā ar:

Nils Danklefsen
Esther Kramer
Gonçalo Macedo
Ana Maria Nogueira

ATBILDĪGĀ REDAKTORE

Catherine Morvan

VALODU VERSIJAS

Oriģināls: FR.

Tulkojumi: BG, CS, DA, DE, EL, EN, ES, ET, FI, FR, HU, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SL, SV.

REDAKCIJAS INFORMĀCIJA

Lai sazinātos ar Politikas departamentu vai pieteiktos tā ikmēneša informatīvajam izdevumam, lūdzu, rakstiet: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Manuskripts pabeigts 2010. gada februārī
Brisele, © Eiropas Parlaments, 2010.

Šis dokuments ir pieejams tīmekļa vietnē:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

ATRUNA

Par šajā dokumentā paustajiem viedokļiem ir atbildīgi tikai un vienīgi to autori, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Parlamenta oficiālo nostāju.

Ir atļauta reproducēšana un tulkošana nekomerciāliem nolūkiem, ja tiek norādīts avots un ja par to iepriekš informē publicētāju un tam nosūta vienu eksemplāru.

**EIROPAS SAVIENĪBAS IEKŠPOLITIKAS ĢENERĀLDIREKTORĀTS
POLITIKAS DEPARTAMENTS B: STRUKTURĀLĀ UN KOHĒZIJAS
POLITIKA**

Strukturālā un kohēzijas politika pēc Lisabonas līguma

Rokasgrāmata par:

- kopējo lauksaimniecības politiku**
- kopējo zivsaimniecības politiku**
- reģionālo politiku**
- transporta un tūrisma politiku**
- kultūras un izglītības politiku**

PĒTĪJUMS

Saturs:

Lisabonas līgums būtiski ietekmē strukturālo un kohēzijas politiku. Šajā pētījumā tiek analizētas izmaiņas tajās politikas jomās, kas ir Eiropas Parlamenta Iekšpolitikas ģenerāldirektorāta B direktorāta kompetencē (institucionālā, procedūru un finanšu kārtība, kā arī to tiesiskais pamats).

SATURA RĀDĪTĀJS

SAĪSINĀJUMU SARAKSTS	5
1. IEVADS	7
1.1. Lisabonas līgums un Eiropas Parlaments	7
1.2. Lisabonas līguma īstenošana — pārejas periods	9
2. LISABONAS LĪGUMS UN STRUKTURĀLĀ UN KOHĒZIJAS POLITIKA	11
2.1. Piezīmes par strukturālo un kohēzijas politiku	11
2.2. Kompetenču sadalījums Savienībā — Lisabonas līguma ietekme	12
2.3. Strukturālās un kohēzijas politikas kompetenču sadalījuma tiesiskās sekas	16
3. STRUKTURĀLĀS UN KOHĒZIJAS POLITIKAS TIESĪBU AKTU IZMAIŅAS	21
3.1. Tiesiskā pamata un lēmumu pieņemšanas procedūru izmaiņas	21
3.2. Izmaiņas tiesību aktos attiecībā uz kopējo lauksaimniecības politiku (LESD 38.–44. pants)	22
3.3. Izmaiņas tiesību aktos attiecībā uz kopējo zivsaimniecības politiku (LESD 38.–44. pants)	26
3.4. Izmaiņas tiesību aktos attiecībā uz reģionālo politiku (LES 3. panta 3. un 5. punkts, LESD 174.–177. pants)	27
3.5. Izmaiņas tiesību aktos attiecībā uz kopējo transporta (LESD 90.–100. pants) un Eiropas komunikāciju tīklu (LESD 170.–172. pants) politiku	29
3.6. Izmaiņas tiesību aktos attiecībā uz kultūras, izglītības, jaunatnes un sporta politiku (LESD 165.–167. pants)	31
3.7. Izmaiņas tiesību aktos attiecībā uz tūrisma politiku (LESD 195. pants)	33
3.8. Izmaiņas tiesību aktos attiecībā uz starptautiskajiem nolīgumiem, kas ietekmē strukturālo un kohēzijas politiku (LESD 207. un 218. pants)	33
3.9. Jaunā Savienības tiesību aktu tipoloģija: deleģēto aktu un īstenošanas aktu apskats (LESD 290. un 291. pants)	37
3.10. Citi horizontāli grozījumi: Līgumu pārskatīšanas procedūras (LES 48. pants) un pilsoņu iniciatīvas tiesības (LES 11. panta 4. punkts un LESD 24. pants)	40
4. IZMAIŅAS BUDŽETA JOMĀ	43
4.1. Galvenā ietekme uz strukturālo un kohēzijas politiku	43
4.2. OI un NI atšķirību novēršana	44
4.3. Jauna īpašā ikgadējā budžeta pieņemšanas procedūra	45
4.4. Daudz gadu finanšu shēmas un finanšu disciplīnas nostiprināšana LESD	48
5. PĒCVĀRDS: LISABONAS LĪGUMA PAKĀPENISKA ĪSTENOŠANA	51

SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

EK	Eiropas Kopiena
DFS	daudzgadu finanšu shēma
SK	starpvaldību konference
EKT	Eiropas Kopienu Tiesa
OI	obligātie izdevumi
NI	neobligātie izdevumi
MERCOSUR	Brazīlija, Paragvaja, Urugvaja un Argentīna
AKM	atklātās koordinācijas metode
TKO	Tirgu kopīgā organizācija
PTO	Pasaules Tirdzniecības organizācija
RZO	reģionālās zivsaimniecības organizācijas
KLP	kopējā lauksaimniecības politika
ĀKK valstis	Lomes konvencijas dalībvalstis (Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstis)
KZP	kopējā zivsaimniecības politika
KĀDP	kopējā ārpolitika un drošības politika
VPS	vispārējo priekšrocību sistēma
KPN	kopējā pieļaujamā nozveja
EKL	Eiropas Kopienas dibināšanas līgums
LESD	Līgums par Eiropas Savienības darbību
LES	Līgums par Eiropas Savienību
ES	Eiropas Savienība

1. IEVADS

1.1. Lisabonas līgums un Eiropas Parlaments

Divdesmit septiņu ES dalībvalstu pārstāvji Lisabonas līgumu parakstīja 2007. gada 13. decembrī. Ar to vispārēji groza *Līgumu par Eiropas Savienību* (LES) un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu (pārdēvēts par *Līgumu par Eiropas Savienības darbību* — LESD)⁽¹⁾. Piemērojot tā 6. pantu⁽²⁾, dalībvalstis ratificēja jauno Līgumu, un tas stājās spēkā *2009. gada 1. decembrī*, nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad ratifikācijas dokumentu deponējusi pēdējā parakstītājvalsts.

Lisabonas līgums pārņem lielāko daļu grozījumu, kas bija iekļauti iepriekšējā *Līguma par Konstitūciju Eiropai* projektā⁽³⁾. Neraugoties uz būtiskajām izmaiņām iestāžu sistēmā, ko izdara ar Lisabonas līgumu (Eiropadomes atzīšana, Komisijas iniciatīvas un īstenošanas pilnvaru paplašināšana, Augstā pārstāvja ārlietās un kopējās drošības politikas jautājumos funkciju apvienošana), Eiropas Parlaments kļūst spēcīgāks.

Eiropas Parlamentam kā vienīgajai tiešās vēlēšanās ievēlētai ES iestādei ir jaunas kompetences un jauni instrumenti, lai uzklautu pilsoņus.

1.1.1. Jaunas likumdošanas prerogātas attiecībā uz kopējo politiku

Lisabonas līgums pastiprina Eiropas Parlamenta kā likumdevēja pilnvaras. Koplēmuma procedūra, kurā EP un Padomei ir gandrīz vienlīdzīgas pilnvaras, turpmāk tiek aizstāta ar „*parasto likumdošanas procedūru*”. Tā attiecas uz *jaunajām jomām*, kuru skaita palielinās no 44 līdz 85. Vissvarīgākās ir tās jomas, kuras attiecas uz lauksaimniecību, zivsaimniecību, struktūrfondu izmantojumu, kopēju tirdzniecības politiku, enerģētisko drošību, daudzpusējās uzraudzības procedūras noteikumiem ciešākai ekonomikas koordinācijai, imigrāciju, tieslietām un iekšlietām, sabiedrības veselību, intelektuālo īpašumu, Eiropas pētniecības telpas īstenošanu, sportu, tūrismu un Savienības Civildienesta noteikumiem.

1.1.2. Jaunas kompetences attiecībā uz starptautiskiem nolīgumiem

Lisabonas līgums arī nosaka Eiropas Parlamentam jaunas prerogātas *starptautisko nolīgumu* jomā. Turpmāk deputātiem jādod piekrišana ES daudzpusēju vai divpusēju nolīgumu sarunām (tirdzniecības, transporta, zivsaimniecības, vides un klimata izmaiņu u. c. jautājumos).

1.1.3. Jaunas budžeta pilnvaras

Palielinās arī Eiropas Parlamenta *budžeta pilnvaras*. Tā kā ir novērsta atšķirība starp „*obligātajiem izdevumiem*” un „*neobligātajiem izdevumiem*”, turpmāk abas budžeta

¹ Lisabonas līgums: OV C 306, 17.12.2007. Līguma par Eiropas Savienību (LES) un Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) konsolidētās versijas: OV C 115, 9.5.2008. (<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1296&lang=fr>). Informācijai par līgumu attīstību sk. arī: http://europa.eu/abc/treaties/index_fr.htm.

² OV C 306, 17.12.2007., 135. lpp.

³ Tomēr Lisabonas līgums netiek dēvēts par „*Konstitūciju*” un tajā netiek lietota konstitucionāla rakstura termini vai simboli (Eiropas likums, ES ārlietu ministrs, himna, karogs, devīze, Eiropas diena). Tas groza EK un ES līgumus, tos neatceļot un neaizstājot. Turklāt Lisabonas līgums nemaina principu par Savienības tiesību aktu augstāku spēku (kā tas noteikts Līguma nobeiguma aktam pievienotajā Padomes Juridiskā dienesta atzinumā — Deklarācija Nr. 17). Tajā arī neiekļauj Pamattiesību hartas tekstu; tajā tikai iekļauta atsauce uz LES 6. panta 1. punktu.

lēmējīestādes (Eiropas Parlaments un Padome) kopīgi lemj par Savienības budžetu. Lisabonas līgums arī nosaka jaunu *ikgadējo budžeta procedūru* un LESD nostiprina *daudzgadu finanšu shēmu*.

1.1.4. Jauna institucionālā sistēma

Jaunajā līgumā iekļauti ar dažādiem jautājumiem saistīti noteikumi, kas tieši vai netieši ietekmē Parlamenta darbu:

- ar to aizstāj Eiropas Kopienu un Eiropas Savienību ar jaunu *Savienību*⁽⁴⁾, kas ir *tiesību subjekts*⁽⁵⁾ iekšējā un starptautiskā kārtībā⁽⁶⁾.
- ar to atceļ pilāru struktūru, tomēr saglabājot īpašas procedūras kopējās ārpolitikas un drošības politikas (KĀDP) jomā, tostarp aizsardzības politikā.
- ar to nostiprina *Savienības vērtības*, tās nosakot par pamatprincipiem attiecībā uz Savienības turpmākas paplašināšanās sakarībā, kā arī attiecībā uz iespējamām sankcijām dalībvalstīm, kuras šos principus vairākkārt nopietni pārkāpj.
- ar to arī nostiprina *Eiropas pilsonību*⁽⁷⁾ un pilsoņu *tiesības*⁽⁸⁾, tostarp tiesības Eiropas Parlamentā iesniegt lūgumrakstus⁽⁹⁾ un *pilsoņu iniciatīvas tiesības*⁽¹⁰⁾, kas kļuvušas par tiešas līdzdalības instrumentu Savienības pārvaldē (sk. 3.10.2. punktu).
- ar to veicina demokrātisko kontroli, paplašinot Eiropas Parlamenta sastāvu (papildu 18 deputāti) un atzīstot *dalībvalstu parlamentu* lomu Savienības sekmīgas darbības nodrošināšanā⁽¹¹⁾; dalībvalstīm tiek nodrošināta iespēja iebilst pret Komisijas ierosinātajiem tiesību aktiem, ja tās uzskata, ka šos jautājumus varētu labāk risināt valsts līmenī, ievērojot subsidiaritātes principu („*agrīnās brīdināšanas mehānisms*”) (sk. 2.3.3. punktu).
- ar to veicina *pilsoniskas sabiedrības* līdzdalību sociāli ekonomiskajā, pilsoniskajā, profesionālajā un kultūras jomā⁽¹²⁾; ar to sekmē *dialogu* sociālo partneru starpā⁽¹³⁾, to attiecinot arī uz baznīcām un filozofiskām un nekonfesionālām organizācijām⁽¹⁴⁾.
- attiecībā uz *tiesību aktu tipoloģiju* ir noteikts skaidrs to iedalījums leģislatīvajos aktos (regulas, direktīvas un lēmumi), ko pieņem saskaņā ar parastu vai īpašu likumdošanas procedūru, un neleģislatīvajos aktos; turklāt Lisabonas līgums paredz jaunus *deleģētos aktus* un *īstenošanas aktus* („*komitoloģija*”) (sk. 3.9.2. punktu).

⁴ LES 1. panta 2. daļa

⁵ LES 47. pants un Deklarācija Nr. 24, kas pievienota Lisabonas līgumu pieņemumušās Starptautību konferences Nobeiguma aktam.

⁶ Šo statusu piemēros *iekšējā kārtībā*, jo Savienība varētu uzņemties atbildību par līgumsaistību izpildi (LESD 340. pants), un tai ir visās dalībvalstīs visplašākā tiesībspēja un rīcībspēja (LESD 335. pants). Savienība kā *starptautisks subjekts* slēdz starptautiskus nolīgumus savas kompetences jomās, tai ir deleģāciju tiesības trešās valstīs un starptautiskās organizācijās (LES 35. pants; LESD 221. pants), un tā īsteno ārējo darbību (LES 21. pants un 46. pants) (jo īpaši tirdzniecības politikas jomā, sadarbībā ar trešām valstīm, humānās palīdzības pasākumos un kopējās ārpolitikas un drošības politikas jomā).

⁷ LESD 20. pants.

⁸ LES 18.–24. pants.

⁹ LESD 20. panta 2. punkta d) apakšpunkts un 24. pants.

¹⁰ LES 11. panta 4. punkts un LESD 24. pants.

¹¹ LES 12. pants un Protokols Nr. 1.

¹² LESD 300. panta 2. punkts.

¹³ LESD 152. pants.

¹⁴ LESD 17. pants.

- visbeidzot, Lisabonas līgums Parlamentam paredz jaunas pilnvaras ierosināt *Līgumu pārskatīšanu*(¹⁵) un nostiprina dalībvalsts *tiesības brīvprātīgi izstāties* no Savienības(¹⁶).

1.2. Lisabonas līguma īstenošana – pārejas periods

Lisabonas līgumam stājoties spēkā un pat pirms tam, Eiropas iestādes ir uzsākušas nepieciešamās darbības, lai noteiktu jaunas likumdošanas procedūras, iestāžu sadarbības noteikumus un lai pārskatītu attiecīgos spēkā esošos tiesību aktus.

Komisija ir sniegusi „*omnibusa*” *paziņojumu* par Līguma stāšanās spēkā ietekmi uz pašreizējām iestāžu lēmumu pieņemšanas procedūrām. Šajā paziņojumā uzskaitīti vēl nepieņemti priekšlikumi, mainot to juridisko pamatu(¹⁷). Komisija ir arī sniegusi paziņojumu par jaunajiem *deleģētajiem aktiem* (LESD 290. pants)(¹⁸). Uz šāda pamata EP komiteju priekšsēdētāju konferencei un plenārsēdei būs jāpieņem atzinums par turpmāku likumdošanas pilnvaru deleģēšanas regulējumu (sk. 3.9.1. punktu).

Pirmo *iestāžu deklarāciju* par LESD 291. panta īstenošanu parakstīja 2009. gada decembrī. Gaidot jaunu regulējumu par Komisijas *īstenošanas pilnvaru piemērošanu*, ko paredzēts pieņemt pirms 2010. gada jūnija, Eiropas Parlaments, Padome un Komisija ir nolēmusi pagaidām saglabāt „*komitoloģijas*” noteikumus(¹⁹).

Eiropas Parlaments ir pieņēmis vairākas rezolūcijas saistībā ar jaunā līguma stāšanos spēkā:

- par *pilsoniska dialoga izveides perspektīvām* (T6-0007/2009, 13.1.2009.). *Grabowska* ziņojums, INI/2008/2067(²⁰).
- par *Eiropas Parlamenta Reglamenta vispārēju pārskatīšanu* (T6-0359/2009, 6.5.2009.). *Corbett* ziņojums, REG/2007/2124(²¹).
- par *Parlamenta jauno lomu un pienākumiem saskaņā ar Lisabonas līgumu* (T6-0373/2009, 7.5.2009.). *Leinen* ziņojums, INI/2008/2063(²²).
- par *Lisabonas līguma ietekmi uz Eiropas Savienības iestāžu līdzsvara izveidi* (T6-0387/2009, 7.5.2009.). *Dehaene* ziņojums, INI/2008/2073(²³).
- par *Reformu līguma finansiālajiem aspektiem* (T6-0374/2009, 7.5.2009.). Referente *Guy-Quint*, INI/2008/2054(²⁴).
- par *Eiropas Parlamenta un valstu parlamentu attiecību veicināšanu saskaņā ar Lisabonas līgumu* (T6-0388/2009, 7.5.2009.). *Brok* ziņojums, INI/2008/2120(²⁵).

¹⁵ LES 48. pants.

¹⁶ LES 50. pants.

¹⁷ COM(2009) 665, 2.12.2009.

¹⁸ COM(2009) 673, 9.12.2009.

¹⁹ Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas deklarācija par Līguma par Eiropas Savienības darbību 291. panta piemērošanu.

²⁰ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5608922&noticeType=null&language=fr>

²¹ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5491432>.

²² <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5608622&noticeType=null&language=fr>

²³ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5609042&noticeType=null&language=fr>

²⁴ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5608282&noticeType=null&language=fr>

²⁵ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5636922&noticeType=null&language=fr>

- par *pilsoņu iniciatīvas īstenošanu* (T6-0389/2009, 7.5.2009.). Kaufmann ziņojums, INI/2008/2169⁽²⁶⁾.
- par *pagaidu procedurālajām pamatnostādņēm budžeta jautājumos, ņemot vērā Lisabonas līguma stāšanos spēkā* (T7-0067/2009, 12.11.2009.). Lamassoure ziņojums, INI/2009/2168⁽²⁷⁾.
- par *Eiropas Parlamenta Reglamenta pielāgošanu Lisabonas līgumam* (T7-0088/2009, 25.11.2009.). Martin ziņojums, REG/2009/2062⁽²⁸⁾.
- par *nepieciešamajiem tiesiskā regulējuma uzlabojumiem attiecībā uz piekļuvi dokumentiem* (T7-0116/2009). Kopēja rezolūcija, ko iesniedza, atbildot uz Padomei (O-0122/2009) un Komisijai (O-0123/2009) mutiski izteiktiem jautājumiem⁽²⁹⁾.
- par *pārskatīto Pamatlīgumu par Eiropas Parlamenta un Komisijas attiecībām nākamajā likumdošanas periodā*. Rezolūcija RSP/2010/2519, 9.2.2010.⁽³⁰⁾.

Tāpat paredzams, ka 2010. gada aprīļa plenārsēdes laikā tiks pieņemta Rezolūcija par *likumdošanas deleģēšanas pilnvarām*. Szajek ziņojums, INI/2010/2021⁽³¹⁾.

---

²⁶ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5665862&noticeType=null&language=fr>

²⁷ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5817052&noticeType=null&language=fr>

²⁸ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5786912&noticeType=null&language=fr>

²⁹ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5822882>

³⁰ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5838672>

³¹ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5840472>

2. LISABONAS LĪGUMS UN STRUKTURĀLĀ UN KOHĒZIJAS POLITIKA

2.1. Piezīmes par strukturālo un kohēzijas politiku

Jaunie līgumi paredz būtiskas izmaiņas *visā kopējā politikā*. Tomēr šajās piezīmēs ir analizēta tikai strukturālā un kohēzijas politika. Šajā tekstā „*strukturālās un kohēzijas politikas*” jomas noteiktas atbilstīgi Parlamenta organizatoriskajai struktūrai (pašlaik EP Iekšpolitikas ģenerāldirektorāta B direktorāta un jo īpaši attiecīgo Parlamenta komiteju sekretariātu un Politikas departamenta B pārziņā), proti:

- kopējā lauksaimniecības politika,
- kopējā zivsaimniecības politika,
- reģionālā politika,
- transporta politika,
- kultūras, izglītības, jaunatnes un sporta politika,
- tūrisma politika.

Savienības mērķi noteikti LES 3. pantā. Ar to izveido iekšējo tirgu (LES 3. panta 3. punkts) un ekonomisko un monetāro savienību, lai līdzsvarotu ekonomisko izaugsmi un cenu stabilitāti. Līgums arī nosaka, ka Savienības darbība ir vērsta uz to, lai panāktu sociālā tirgus ekonomiku ar augstu konkurētspēju, kuras mērķis ir panākt pilnīgu nodarbinātību un sociālo attīstību, kā arī vides augsta līmeņa aizsardzību un tās kvalitātes uzlabošanu. Šim *Eiropas sociālā tirgus ekonomikas modelim* jābūt balstītam uz ilgtspējīgu attīstību, zinātniska un tehnoloģiska progresa veicināšanu, ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju, kā arī dalībvalstu solidaritāti. Strukturālā un kohēzijas politika uz šāda pamata kļūst par galveno elementu Eiropas turpmākajā attīstībā, jo īpaši pašreizējā kontekstā ekonomikas atveseļošanas perspektīvā.

Turklāt Konvents, kuram bija jāizstrādā Eiropas Konstitūcijas projekts, strādāja tikai pie *institucionālajiem un procedūru jautājumiem*, jo tas nebija pilnvarots pārskatīt *politikas pamatdokumentus*. Dalībvalstis savukārt nebija tik ierobežotas Starpvaldību konferences darbā, un tās izmantoja savas pilnvaras vairākās jomās, jo īpaši attiecībā uz šādām strukturālās un kohēzijas politikas jomām: reģionālā politika (sk. 3.4. punktu), transports (sk. 3.5. punktu), sports (sk. 3.6.1. punktu) vai tūrisms (sk. 3.7. punktu). Šīs kopējās politikas satura izmaiņas visbeidzot tika iekļautas LESD.

Šajā kontekstā par strukturālo un kohēzijas politiku atbildīgās *Parlamenta komitejas (lauksaimniecība un lauku attīstība, zivsaimniecība, reģionālā attīstība, kultūra un izglītība, transports un tūrisms)* skars plašākas izmaiņas, jo īpaši likumdošanas, īstenošanas, finanšu un starptautisko nolīgumu jomās³².

³² Politikas departamenta B iepriekšējā piezīmē analizēta bijušā Konstitucionālā līguma ietekme uz iepriekš minētajām jomām: „Konstitucionālais līgums un strukturālā un kohēzijas politika”, IP/B/COMM/NT/2006_02, PE 369.037, 29.5.2006. Publicēts visās Kopienas valodās:
<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies/searchPerform.do?page=59&language=FR>.
 Politikas departaments B pateicas attiecīgo Parlamenta komiteju sekretariātiem par ieguldījumu šā pētījuma izstrādē.

Taču šīs izmaiņas katrā politikas jomā būs dažādas, galvenokārt, atbilstīgi dalībvalstu noteiktajām *Savienības kompetencēm* katrā jomā.

2.2. Kompetenču sadalījums Savienībā – Lisabonas līguma ietekme

Savienības kompetenču robežas nosaka kompetences piešķiršanas princips⁽³³⁾. Saskaņā ar kompetences piešķiršanas principu Savienība darbojas tikai to kompetenču robežās, ko tai Līgumos piešķirušas dalībvalstis, lai sasniegtu tajos paredzētos mērķus⁽³⁴⁾. Kompetence, kas līgumos nav piešķirta, paliek dalībvalstīm⁽³⁵⁾.

Šajā sakarībā LESD I sadaļā noteikta *vispārējā Savienības kompetenču tipoloģija* pirmās pakāpes atvasināto tiesību līmenī (leģislatīvie akti, konvencijas un nolīgumi). Šāda iedalījuma pamatā ir *trīs kategorijas*, no kurām katrā ir noteiktas jomas un politikas nozares atbilstīgi integrācijas pakāpei. Tiek izšķirta ekskluzīvā kompetence, dalītā kompetence, dalībvalstu darbību *koordinācijas, atbalsta un papildinošā kompetence*⁽³⁶⁾.

2.2.1. Savienības ekskluzīvā kompetence

Ja Savienībai ir piešķirta ekskluzīva kompetence kādā konkrētā jomā, tad veikt likumdošanas funkciju un pieņemt juridiski saistošus aktus drīkst tikai Savienība⁽³⁷⁾. Dalībvalstis to var darīt pašas tikai tad, ja Savienība tās pilnvarojusi vai ja tas vajadzīgs Savienības pieņemto aktu īstenošanai. Pretēji dalītai kompetencei, ekskluzīvā kompetence nebeidzas un nav atgriezeniska, pat ja Savienība to neizmanto (sk. 2.2.2. punktu)⁽³⁸⁾.

LESD 3. pantā noteiktas ekskluzīvās kompetences jomas:

- *multas savienības izveide*⁽³⁹⁾,
- *kopējas tirdzniecības politikas izstrāde un īstenošana*⁽⁴⁰⁾,
- iekšējā tirgus darbībā nepieciešamo konkurences noteikumu izstrāde un īstenošana⁽⁴¹⁾,
- *monētārā politika* līdz ar eiro ieviešanu⁽⁴²⁾,
- *jūras bioloģisko resursu saglabāšana* saskaņā ar kopējo zivsaimniecības politiku (KZP)⁽⁴³⁾,

³³ LES 5. panta 1. punkts un LESD 7. pants.

³⁴ LES 5. panta 2. punkts.

³⁵ LESD 5. panta 2. punkts un Deklarācija Nr. 18, kas pievienota Lisabonas līgumu pieņemšanās Starpvaldību konferences Nobeiguma aktam.

³⁶ Turklāt Lisabonas līgumā tika iekļauti vairāki protokoli un/vai deklarācijas, lai precizētu kompetences sadalījumu un īstenošanu: sk. Protokolu Nr. 26 par sabiedriskiem pakalpojumiem; Deklarāciju Nr. 13 un 14. par KĀDP; Deklarāciju Nr. 18 attiecībā uz kompetenču robežām; un Deklarāciju Nr. 24 par to, ka Eiropas Savienība ir tiesību subjekts. Jāņem vērā, ka deklarācijas nav juridiski saistošas.

³⁷ LESD 2. panta 1. punkts. Sk. arī EKT 1975. gada 11. novembra atzinumu 1/75, EKT prakses apkopojums, 1355. lpp.

³⁸ EKT 1971. gada 14. decembra spriedums lietā 7/71, Komisija pret Franciju, EKT prakses apkopojums, 1003. lpp.

³⁹ LESD 3. panta 1. punkta a) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 28.–37. pants.

⁴⁰ LESD 3. panta 1. punkta e) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 207. pants. Jānorāda, ka kopējā tirdzniecības politika (KTP) būtiski papildina iepriekš minēto multas savienību (3. panta 1. punkta a) apakšpunkts) (EKT 1975. gada 11. novembra atzinums 1/75).

⁴¹ LESD 3. panta 1. punkta b) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 101.–109. pants.

⁴² LESD 3. panta 1. punkta c) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 105. pants un nākamie panti.

- Savienības ekskluzīvā kompetencē ir arī *noslēgt starptautisku nolīgumu*⁽⁴⁴⁾, ja tā slēgšana ir paredzēta Savienības likumdošanas aktā vai ja tas ir nepieciešams, lai Jautu Savienībai īstenot tās iekšējo kompetenci, vai tiktāl, ciktāl nolīguma slēgšana ietekmē Savienības kopīgos noteikumus vai maina to darbības jomu⁽⁴⁵⁾.

2.2.2. Savienības dalītā kompetence

Ja līgumi Savienībai piešķir ar dalībvalstīm *dalīto vai konkurējošo kompetenci*, tad veikt likumdošanas funkciju un pieņemt juridiski saistošus aktus noteiktās jomās drīkst gan Savienība, gan dalībvalstis⁽⁴⁶⁾. Dalītās kompetences raksturo pakāpeniska valstisku kompetenču izzušana, ciktāl Savienība īsteno savu kompetenci.

Tādējādi dalībvalstis var īstenot kompetenci, ciktāl Savienība nav īstenojusi savu kompetenci⁽⁴⁷⁾, vai arī, ja Savienība ir izlēmusi to pārtraukt. Pēdējā no minētajām situācijām rodas, ja attiecīgās ES iestādes nolemj atcelt leģislatīvu aktu, jo īpaši, lai labāk nodrošinātu nemainīgu subsidiaritātes un proporcionalitātes principu ievērošanu⁽⁴⁸⁾. Dalītās kompetences ir *atgriezeniskas* pretēji ekskluzīvajām kompetencēm, kuru raksturu nosaka LESD, un tās var apšaubīt, tikai pārskatot pašu Līgumu. Turklāt saskaņā ar Lisabonas līgumu Kopienas likumdevējam atbilstīgi Protokolam Nr. 2 par *subsidiaritātes principa un proporcionalitātes principa* piemērošanu jāpierāda, ka LES 5. panta 3. punktā noteiktie kritēriji (proti, dalībvalstu nespēja pietiekami labi īstenot mērķus un iespēja tos labāk sasniegt Kopienas līmenī) ir Savienībai izdevīgi. Pierādīšana tādad ir Savienības (jo īpaši Komisijas) pienākums.

Šāds konkurences režīms attiecas uz visām jomām, kuras nav minētas LESD 3. un 6. pantā (ekskluzīvas un papildinošas kompetences). Savienības un dalībvalstu dalītā kompetence attiecas galvenokārt uz šādām LESD 4. panta 2. punktā noteiktām jomām:

- *iekšējais tirgus*⁽⁴⁹⁾ (izņemot iekšējā tirgus darbībai nepieciešamos konkurences noteikumus, kas ir ekskluzīvā kompetence)⁽⁵⁰⁾,
- *sociālās politikas* minimālo normu noteikšana⁽⁵¹⁾; attiecībā uz pārējiem mērķiem Savienība tikai koordinē, atbalsta un papildina darbību noteiktajās jomās⁽⁵²⁾,

⁴³ LESD 3. panta 1. punkta d) apakšpunkts. Ekskluzīvā kompetence, kuras pamatā ir plaša tiesu prakse: EKT 1981. gada 5. maija spriedums lietā 804/79, *Recueil* 1045, 17. punkts; EKT 2003. gada 16. janvāra spriedums lietā C-265/01, pret *Annie Pansard* un citiem, *Recueil*, I-683. lpp. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 43. panta 3. punkts.

⁴⁴ Starptautiskie nolīgumi ir neatņemama kopienas regulējuma daļa, ko veido tiesu prakse (EKT 1974. gada 30. aprīļa spriedums lietā 181/73, *Haegeman*, *Recueil*, 459. lpp.) kā arī to pamatā esošie akti (EKT 1976. gada 5. februāra spriedums lietā 87/75, *Bresciani*; EKT 1990. gada 20. septembra spriedums lietā C-192/89, *Sevince*).

⁴⁵ LESD 3. panta 2. punkts. Šī panta teksts paredz *skaidri noteiktas ārējās kompetences* (ko nosaka, pareizi piemērojot Līgumu) un *skaidri nenoteiktas ārējās kompetences* (ko paredz iekšēja kompetence); šādu nošķiruma pamatā ir plaša tiesu prakse. Starptautisko nolīgumu jomas kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 207. panta 3., 4., un 5. pants, kā arī 216. pants un nākamie panti. Pirmā pilāra starptautiskos nolīgumus apspriež sarunās un noslēdz saskaņā ar procedūru, kas noteikta LESD 218. panta 6. punktā.

⁴⁶ LESD 2. panta 2. punkts. Turklāt, ja Eiropas Savienība ir rīkojusies kādā konkrētā dalītās kompetences jomā, šo kompetenču darbības joma attiecas tikai uz tiem elementiem, kas noteikti attiecīgajā Savienības aktā un tādējādi neattiecas uz visu jomu (Protokols Nr. 25).

⁴⁷ EKT ieviests princips (EKT 1978. gada 16. februāra spriedums lietā 61/77, Komisija pret Īriju, *Recueil*, 417. lpp.)

⁴⁸ Deklarācija Nr. 18, kas pievienota Lisabonas līgumu pieņemšanās Starpvaldību konferences Nobeiguma aktam. Jāņem vērā, ka deklarācijas nav juridiski saistošas.

⁴⁹ LESD 4. panta 2. punkta a) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 26.–27. pants.

⁵⁰ LESD 3. panta 1. punkta b) apakšpunkts (*sk. arī 2.2.1. punktu*) un Protokols Nr. 27.

- *ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija*⁽⁵³⁾,
- *lauksaimniecība un zivsaimniecība*⁽⁵⁴⁾, izņemot jūras bioloģisko resursu saglabāšanu, kas ir ekskluzīvā kompetencē (sk. 2.2.1. punktu);
- *vide*⁽⁵⁵⁾,
- *patērētāju tiesību aizsardzība*⁽⁵⁶⁾,
- *transports*⁽⁵⁷⁾,
- *Eiropas komunikāciju tīkli*⁽⁵⁸⁾,
- *enerģētika*⁽⁵⁹⁾, kas pirms tam bija tikai atbalsta, koordinācijas un papildinošā kompetences joma,
- *brīvības, drošības un tiesiskuma telpa*⁽⁶⁰⁾,
- kopīgu drošības normu noteikšana *sabiedrības veselības aizsardzības jautājumos*⁽⁶¹⁾; attiecībā uz pārējām darbībām šajā jomā Savienības rīcības mērķis ir papildināt dalībvalstu politiku vai sekmēt to sadarbību⁽⁶²⁾,
- LESD arī nosaka, ka Savienības kompetencē ir darbību veikšana *zinātniskās izpētes, tehnoloģiju attīstības un kosmosa jomā*⁽⁶³⁾, kā arī *humānās palīdzības jomā*⁽⁶⁴⁾, tomēr tiek norādīts, ka šīs kompetences īstenošana nedrīkst liegt dalībvalstīm īstenot savu kompetenci — tās ir papildinošas darbības un nevis dalīta kompetence *stricto sensu*⁽⁶⁵⁾.

2.2.3. Savienības atbalsta, koordinācijas un papildinošā kompetence

Noteiktās jomās Savienības kompetencē ir veikt darbības, lai *atbalstītu, koordinētu vai papildinātu* dalībvalstu darbības, neaizstājot to kompetenci šajās jomās⁽⁶⁶⁾. Juridiski saistoši akti, ko Savienība pieņēmusi attiecībā uz šīm jomām, nevar būt par iemeslu dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanai, ja šādas saskaņošanas iniciatīvas ir iepriekš minēto dalīto kompetenču kategorijā (sk. 2.2.2. punktu).

⁵¹ LESD 4. panta 2. punkta b) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 151. pants un nākamie panti.

⁵² LESD 153. pants.

⁵³ LESD 4. panta 2. punkta c) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 174.-178. pants, kā arī Protokols Nr. 28.

⁵⁴ LESD 4. panta 2. punkta d) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 38. pants un nākamie panti. KLP un kopējā zivsaimniecības politika komentēta arī šā dokumenta 2.3. punktā.

⁵⁵ LESD 4. panta 2. punkta e) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 191. pants un nākamie panti.

⁵⁶ LESD 4. panta 2. punkta f) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 169. pants.

⁵⁷ LESD 4. panta 2. punkta g) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 90. pants un nākamie panti.

⁵⁸ LESD 4. panta 2. punkta h) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 170.-172. pants.

⁵⁹ LESD 4. panta 2. punkta i) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 194. pants.

⁶⁰ LESD 4. panta 2. punkta j) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 67. pants un nākamie panti. Pamatojoties uz pašreizējiem noteikumiem, ir jānošķir: Kopienas pilāra jomas (imigrācijas politika, vīzas, patvēruma sniegšana vai vispārīgi Šengenas *acquis*), kas ir dalītā kompetencē, un policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās (LESD 82. pants un nākamie panti), kas nosakāmas par papildinošās kompetences jomām.

⁶¹ LESD 4. panta 2. punkta k) apakšpunkts.

⁶² LESD 168. panta 1. un 2. punkts.

⁶³ LESD 4. panta 3. punkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 179. pants un nākamie panti.

⁶⁴ LESD 4. panta 4. punkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 214. pants.

⁶⁵ LESD 180. pants un 214. panta 1. punkts.

⁶⁶ LESD 2. panta 5. punkts.

LESD Savienībai nosaka šo kompetenci attiecībā uz šādām darbības jomām (LESD 6. pants):

- *cilvēku veselības aizsardzība un uzlabošana*⁽⁶⁷⁾,
- *rūpniecība*⁽⁶⁸⁾,
- *kultūra*⁽⁶⁹⁾,
- *tūrisms*⁽⁷⁰⁾,
- *izglītība, arodniecība, jaunatne un sports*⁽⁷¹⁾,
- *civilā aizsardzība*⁽⁷²⁾,
- *administratīvā sadarbība*⁽⁷³⁾.

2.2.4. Citas Savienības kompetences

Jānorāda, ka LESD izšķir arī ceturto Savienības kompetenču kategoriju, proti, *dalībvalstu ekonomikas, sociālās un nodarbinātības politikas koordinācija*, nosakot šīs politikas vispārīgās pamatnostādnes⁽⁷⁴⁾. Mūsuprāt, tā ir koordinācijas kompetence, kas būtu iekļaujama papildinošo kompetenču grupā, nevis atsevišķā kategorijā. Jāatzīmē, ka ekonomikas, sociālās un nodarbinātības politikas koordinācija ir būtiski svarīga, lai izklūtu no krīzes un īstenotu jaunu ekonomikas pārvaldību Savienībā (Stratēģija 2020. gadam)⁽⁷⁵⁾.

- Attiecībā uz *ekonomikas politiku*⁽⁷⁶⁾ Padome var pieņemt ieteikumus, kuros nosaka dalībvalstu politikas vispārējās pamatnostādnes⁽⁷⁷⁾, jo īpaši, ja tā traucē pareizi darboties Savienības ekonomiskajai un monetārajai savienībai⁽⁷⁸⁾. Turklāt Komisija un Padome pārrauga ekonomikas attīstību visās dalībvalstīs un visā Savienībā, kā arī to, vai ekonomikas politika ir saskaņā ar noteiktajām vispārējām pamatnostādnēm. Tāpat arī Savienības iestādes pārmērīga valsts budžeta deficīta gadījumā var īstenot noteiktu procedūru⁽⁷⁹⁾, kā arī sniegt Savienības finansiālu atbalstu, ja kādai dalībvalstij ir lielas grūtības⁽⁸⁰⁾.
- Savienība arī palīdz nodrošināt augstu *nodarbinātības* līmeni, rosinot dalībvalstu sadarbību un atbalstot, kā arī vajadzības gadījumā papildinot to rīcību⁽⁸¹⁾.

⁶⁷ LESD 6. panta a) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 168. panta 1. un 2. punkts.

⁶⁸ LESD 6. panta b) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 173. pants.

⁶⁹ LESD 6. panta c) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 167. pants.

⁷⁰ LESD 6. panta d) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 195. pants.

⁷¹ LESD 6. panta e) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 165. un 166. pants.

⁷² LESD 6. panta f) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 196. pants.

⁷³ LESD 6. panta g) apakšpunkts. Šīs kompetences īstenošanas apjomu un pasākumus nosaka LESD 197. pants.

⁷⁴ LESD 2. panta 3. punkts un 5. pants.

⁷⁵ COM(2009)647, 24.11.2009. Saskaņā ar *Stratēģiju 2020. gadam* (ar ko 2010. gadā aizstāj Lisabonas stratēģiju) strukturālajai un kohēzijas politikai jābūt īpaši nozīmei attiecībā uz jaunu ilgtspējīgāku izaugsmes modeli, kura pamatā ir uz zināšanām balstīta ekonomika.

⁷⁶ LES 5. pants un LESD 120. pants un nākamie panti.

⁷⁷ LESD 121. panta 2. punkts. Padome informē Parlamentu par savu ieteikumu.

⁷⁸ LESD 121. panta 4. punkts (*„Ja .. atklājas, ka dalībvalsts ekonomikas politika nesaskan .. vai traucē pareizi darboties Savienības ekonomiskajai un monetārajai savienībai, Komisija attiecīgajai dalībvalstij var izteikt brīdinājumu. Pēc Komisijas ieteikuma vajadzīgos ieteikumus attiecīgajai dalībvalstij var izteikt Padome. Pēc Komisijas priekšlikuma Padome var pieņemt lēmumu savus ieteikumus darīt zināmus atklātībā.”*).

⁷⁹ LESD 126. pants un Protokols Nr. 12.

⁸⁰ LESD 122. panta 2. punkts. Jāatzīmē, ka Savienības piedalīšanās Grieķijas krīzes (2010. gada februāris) risināšanā bija saskaņā ar LESD 121. panta 4. punkta un 122. panta 2. punkta jaunajiem noteikumiem. Pēdējais no iepriekš minētajiem noteikumiem jo īpaši ļāva izstrādāt Grieķijas ekonomikas glābšanas plānu.

⁸¹ LESD 147. panta 1. punkts.

- Savienība atbalsta un papildina dalībvalstu darbību *sociālās politikas* jomās⁽⁸²⁾. Lai to panāktu, Eiropas Parlaments un Padome var paredzēt pasākumus, lai veicinātu dalībvalstu sadarbību, un ar direktīvām noteikt minimālās prasības, kas pakāpeniski jāievieš⁽⁸³⁾.

Jāatzīmē, ka kompetences KĀDP un aizsardzības jomā nav iekļautas nevienā no LESD noteiktajām kompetenču kategorijām.

2.3. Strukturālās un kohēzijas politikas kompetenču sadalījuma tiesiskās sekas

Ņemot vērā katras jomas integrāciju pārvalstiskā līmenī, Lisabonas līgumā noteiktais kompetenču iedalījums ļoti dažādi ietekmē strukturālo un kohēzijas politiku, un attiecīgo Parlamenta komiteju darbību⁽⁸⁴⁾.

Vairums strukturālās un kohēzijas politikas jomu iekļaujas *dalītās kompetences* kategorijā:

- *reģionālā politika* (par ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju ir atbildīga *Reģionālās attīstības komiteja* — REGI),
- *kopējā lauksaimniecības politika* — KLP (*Lauksaimniecības un lauku attīstības komitejas* (AGRI) atbildībā),
- *kopējā zivsaimniecības politika* — KZP, izņemot jūras bioloģisko resursu saglabāšanu, kas ir ekskluzīvā kompetencē (atbildīgā komiteja ir *Zivsaimniecības komiteja* — PECH),
- *transporta politika* un *Eiropas komunikāciju tīklu* izveide un attīstība (*Transporta un tūrisma komitejas* (TRAN) atbildībā).

Otra politikas kategorija ietilpst *atbalsta, koordinācijas un papildinošā kompetencē*:

- *kultūra, izglītība, jaunatne un sports* (*Kultūras un izglītības komitejas* (CULT)⁽⁸⁵⁾ atbildībā),
- *tūrisms* (*Transporta un tūrisma komitejas* (TRAN) pārziņā).

Savienības *ekskluzīvās kompetences* attiecībā uz strukturālo un kohēzijas politiku ir šādas:

- *jūras bioloģisko resursu saglabāšana*, kas ietilpst kopējā zivsaimniecības politikā (KZP); patiesībā LESD tikai konkretizē EKT tiesu praksi⁽⁸⁶⁾, nosakot šo ekskluzīvo kompetenci,
- *starptautiskie nolīgumi* ar vienu vai vairākām trešām valstīm un starptautiskām organizācijām; tie tieši ietekmē atsevišķas strukturālās un kohēzijas politikas

⁸² LESD 153. panta 1. punkts.

⁸³ LESD 153. panta 2. punkts. LESD 156. pants iekļauj arī atklātās koordinācijas metodi (AKM).

⁸⁴ Informāciju par pastāvīgo parlamentāro komiteju kompetencēm sk. Eiropas Parlamenta Reglamenta VII pielikumā, 126. lpp.

(<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+RULES-EP+20091201+0+DOC+PDF+V0//LV&language=LV>)

⁸⁵ Arodniecības turpretī ir Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas pārziņā (sk. Eiropas Parlamenta Reglamenta VII pielikuma VII punktu).

⁸⁶ EKT 1981. gada 5. maija spriedums lietā 804/79, Komisija pret Apvienoto Karalisti, *Recueil*, 1045. lpp.

jomas un par tam atbildīgās parlamentārās komitejas, jo īpaši: *transporta*⁽⁸⁷⁾, *kultūras un izglītības*⁽⁸⁸⁾, *lauksaimniecības*⁽⁸⁹⁾ un *zivsaimniecības jomas*⁽⁹⁰⁾.

2.3.1. Dalītā kompetence pret ekskluzīvo kompetenci – trūkumi

Jāaplūko vairāki ekskluzīvās kompetences jomas aspekti. Vispirms jānorāda atsevišķu strukturālās un kohēzijas politikas jomu trūkumi:

- a) attiecībā uz lauksaimniecību Lisabonas līgums pilnībā maina KLP kategoriju pretēji doktrīnai, Komisijas juridisko dienestu nostājai⁽⁹¹⁾ un tiesu praksei⁽⁹²⁾, kas līdz šim uzskatīja, ka tirgus politika (pirmais KLP pīlārs) ir Savienības ekskluzīvā kompetencē. Šādas izmaiņas nenoliedzami bija iespējamas, kopš 1992. gada pakāpeniski mainot KLP orientāciju no cenām uz atbalstu. Tomēr rodas šaubas, vai *lauksaimniecības cenu noteikšana* vismaz ražošanas posmā uzskatāma par dalīto kompetenci. Attiecībā uz valsts intervences pasākumiem, ko ievieša *vienoto tirgu kopīgā organizācija* (TKO)⁽⁹³⁾, dalībvalstīm pilnīgi nemaz nav rīcības brīvības pretēji tam, kā tas ir pārējos KLP pirmā pīlāra mehānismos (atbalsts, kvotas, privāta uzglabāšana, tirdzniecības noteikumi u. c.), kuru regulējums nepavisam nav vienots, un dalībvalstīm ir liela īstenošanas brīvība (vadības elastīguma princips). Tas arī attiecas uz dažu *zivsaimniecības* produktu cenām un ražošanu⁽⁹⁴⁾. Tomēr cenu ziņā runa ir par ekskluzīvo kompetenci, ko nosaka *īstenošana*, nevis tās raksturs⁽⁹⁵⁾. Šim nošķīrumam, kuru apstiprina LESD noteiktais kompetenču sadalījums, ir būtiska nozīme KLP un KZP nākotnē — ņemot vērā, ka ekskluzīvās kompetences īstenošana, pamatojoties uz ES likumdevēja pilnvarām, ir mazāk intensīva, nekā tieši piemērojot Līgumu, cenu jomā ir iespējama kompetences *nodošana*, ja Eiropas iestādes to vēlas vai neizmanto savas normatīvās kompetences (nodošanas iespēja, ko varētu iekļaut arī KLP un KZP *renacionalizācijas* procesā). Nodošanas ziņā nav būtisku atšķirību starp dalītām kompetencēm un ekskluzīvām kompetencēm atkarībā no to izmantošanas.

⁸⁷ LESD 207. panta 5. punkts, kas ietver atsauci uz LESD 90.–100. pantu un 218. pantu. Eiropas Parlamenta Reglamenta VII pielikumā (XI punkts, 131. lpp.) noteikts, ka par „*attiecībām ar starptautiskām transporta struktūrām un organizācijām*” atbildīga ir Transporta un tūrisma komiteja.

⁸⁸ LESD 207. panta 4. punkta a) un b) apakšpunkts. Eiropas Parlamenta Reglamenta VII pielikumā (XV punkts, 132. lpp.) noteikts, ka par „*sadarbību ar trešām valstīm kultūras un izglītības jomās un attiecībām ar atbilstošām starptautiskām organizācijām un iestādēm*” atbildīga ir Kultūras un izglītības komiteja.

⁸⁹ PTO Urugvajai kārtas nolīgumi, jo īpaši nolīgums par lauksaimniecību nosaka tirdzniecību šajā jomā. Daudzpusējie nolīgumi ir kopējās tirdzniecības politikas kompetencē un par tiem atbild Starptautiskās tirdzniecības komiteja — INTA (Eiropas Parlamenta Reglamenta VII pielikums, III punkts, 127. lpp.). Lauksaimniecības un lauku attīstības komitejai (AGRI) šajā jomā nav īpašas kompetences (Eiropas Parlamenta Reglamenta VII pielikums, XIII punkts, 131. lpp.). Tomēr, ņemot vērā PTO lauksaimniecības sarunu nozīmi, tā ir cieši saistīta ar INTA darbību.

⁹⁰ Nolīgumus zivsaimniecības jomā slēdz saskaņā ar LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunktā noteikto procedūru, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta piekrišanu (sk. 3.8. punktu). Eiropas Parlamenta Reglamenta VII pielikumā (XIV punkts, 132. lpp.) noteikts, ka Zivsaimniecības komiteja (PECH) ir atbildīga par „*starptautiskajiem zvejniecības nolīgumiem*”.

⁹¹ Paziņojums par subsidiaritāti (SEC (1992) 1990, 27.10.1992.).

⁹² EKT 1975. gada 23. janvāra spriedums lietā 31/74, *Galli*, *Recueil* 47; EKT 1994. gada 14. jūlija spriedums lietā C-438/92, *Rustica Semences*, *Recueil*, I-3528. lpp.

⁹³ Padomes Regula (EK) Nr. 1234/2007, OV L 299, 16.11.2007. (II daļa. I sadaļa. Tirgus intervence). Sk. jo īpaši 2. panta c) apakšpunktu (intervences cenas definīcija), 6. pantu (darbības joma), 8. pantu (salīdzināmās cenas) un 18. pantu un nākamos pantus (intervences cena).

⁹⁴ Regula (EK) Nr. 104/2000, OV L 17, 21.1.2000. (IV sadaļas I nodaļa). Cenas 2010. zvejas gadam nosaka Regula (EK) Nr. 1212/2009 (OV L 327, 12.12.2009.).

⁹⁵ „Kopiena ir ļoti lielā mērā īstenojusi savu normatīvo kompetenci, tikai panākot to, ka dalībvalstīm atlikusi rīcības brīvība tiek samazināta līdz nullei un līdz ar to tām vairs nav likumdošanas spējas konkrētajā nozarē” (C. Blumann, „KLP un Lisabonas līgums”, Eiropas Parlamenta Politikas departaments B, Pētījums IP/B/AGRI/IC2008-061, PE 408.952, 1.1. punkts, 3. lpp., Briselē (<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies/download.do?language=fr&file=23410>)).

- b) turklāt KLP un kopējās zivsaimniecības politikas ārējie virzieni ietver *kopējās tirdzniecības politikas* (KTP) piesaisti, kas ir tās ekskluzīvā kompetencē. Jomu sadalījumu starp KLP un tirdzniecības politiku nosaka ar Tiesas atzinumu 1/94 attiecībā uz Pasaules tirdzniecības organizāciju (PTO)⁽⁹⁶⁾. Dalību daudzpusējās tirdzniecības sistēmā paredz LESD 207. pants (KTP), taču šīs sistēmas vadības iekšējie pasākumi jāīsteno, pamatojoties uz LESD 43. pantu (lauksaimniecība un zivsaimniecība). Tādējādi vispārējā TKO tika ieviesti vairāki KLP mehānismi⁽⁹⁷⁾: importa un eksporta sertifikāti, muitas nodokļi un ievadmuitas nodoklis, eksporta kompensācijas, kvotu pārvaldība, aizsardzības pasākumi u. c. *Tirgus kopīgā organizācija zivsaimniecības un akvakultūras produktu nozarē*⁽⁹⁸⁾ ir līdzīga arī tirdzniecības ar trešām valstīm gadījumā, izstrādājot muitas režīmu, salīdzināmās cenas un aizsardzības pasākumus.
- c) KLP un kopējā zivsaimniecības politikai noteikts īpašs režīms *konkurences politikas jomā*⁽⁹⁹⁾. Paplašinot LESD 3. panta 1. punkta b) apakšpunkta noteikumus, šie lauksaimniecības un zivsaimniecības produktu konkurences noteikumi ir ekskluzīvā kompetencē.

Secināms, ka Kopienas kompetenci lauksaimniecības un zivsaimniecības jomā pēc Lisabonas līguma nevar pakļaut monistiskai pieejai. Jāņem vērā KLP un KZP *virzienu daudzveidība*⁽¹⁰⁰⁾. Tādējādi KLP otrais pīlārs (lauku attīstība), strukturālais atbalsts zivsaimniecībai vai KLP pirmā pīlāra⁽¹⁰¹⁾ atbalsta pasākumi ir dalītā kompetencē. Taču KLP intervences cenas, ārējie virzieni vai konkurences režīms, kā arī zvejas resursu saglabāšana, zivsaimniecības cenas un starptautiskie nolīgumi ir ekskluzīvā kompetencē.

2.3.2. Mērķu un jomu saplūšana

Jānorāda, ka jomu robežas ne vienmēr ir skaidri noteiktas, zināmā mērā jaucot LESD noteikto kompetenču sadalījumu:

- a) līgums papildus kompetenču uzskaitījumam paredz arī *horizontālos mērķus un principus*. Šie mērķi jāiekļauj *Savienības politikas un rīcības kopumā* un jo īpaši politikā, kas ir dalītajā kompetencē. Šīs jomas ir nodarbinātības veicināšana⁽¹⁰²⁾, vides aizsardzība, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību⁽¹⁰³⁾, patērētāju tiesību aizsardzība⁽¹⁰⁴⁾, dzīvnieku kā jutīgu būtnu labturības prasību ievērošana⁽¹⁰⁵⁾, augsta cilvēku veselības aizsardzības līmeņa nodrošināšana⁽¹⁰⁶⁾ vai ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija⁽¹⁰⁷⁾.
- Pamatojoties uz iepriekš minēto, šos mērķus var īstenot vairākās politikas jomās vai pat ārpus pamata politikas. Piemēram, struktūrfondu pārgrupēšanas dēļ pašreiz lauku apvidu ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija ir galvenokārt KLP otrā pīlāra

⁹⁶ EKT 1994. gada 15. novembra atzinums 1/64, *Recueil*, I-5267. lpp.

⁹⁷ Iepriekš minētā Regula (EK) Nr. 1234/2007 (III daļa. Tirdzniecība ar trešām valstīm).

⁹⁸ Iepriekš minētā Regula (EK) Nr. 104/2000 (V sadaļa).

⁹⁹ LESD 42. pants. Sk. 3.2.2. punktu.

¹⁰⁰ C. Blumann, „KLP un Lisabonas līgums”, Pētījums IP/B/AGRI/IC2008-061, PE 408.952, 1.1, 4. lpp. (<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies/download.do?language=fr&file=23410>).

¹⁰¹ Regula (EK) Nr. 72/2009, OV L 30, 31.1.2009.

¹⁰² LESD 9. pants.

¹⁰³ LESD 11. pants.

¹⁰⁴ LESD 12. pants.

¹⁰⁵ LESD 13. pants. Pamatojoties uz šo pantu, jomas, kurās jāvelta pienācīga uzmanība dzīvnieku labturības prasībām ir: lauksaimniecība, zivsaimniecības, transports, iekšējais tirgus un pētniecība un tehnoloģiju attīstība un Kosmosa izpēte.

¹⁰⁶ LESD 168. panta 1. punkts.

¹⁰⁷ LESD 175. pants un Protokols Nr. 28.

kompetencē⁽¹⁰⁸⁾). Turklāt *Natura 2000* programmu, kas ir viens no galvenajiem bioloģiskās daudzveidības aizsardzības instrumentiem (un galvenā vides politikas daļa)⁽¹⁰⁹⁾, galvenokārt finansē no ELFLA saskaņā ar lauku attīstības politiku⁽¹¹⁰⁾. Kā pēdējo var minēt arī Kohēzijas fondu, kas saistīts ar reģionālo politiku un no kura finansē vides un transporta infrastruktūras projektus (Eiropas komunikāciju tīkli)⁽¹¹¹⁾.

b) otrkārt, LESD nosaka *elastīguma klauzulu*, kas ir līdzīga iepriekšējam EKL 308. pantam, taču paredz Eiropas Parlamenta piekrišanas nepieciešamību, proti – ja Savienības rīcība izrādītos nepieciešama saskaņā Līgumos noteiktajām politikas jomām, lai sasniegtu kādu no Līgumos noteiktajiem mērķiem, un tajos nav paredzētas vajadzīgās pilnvaras, Padome pēc Komisijas priekšlikuma un ar Eiropas Parlamenta piekrišanu vienprātīgi pieņem vajadzīgos pasākumus.⁽¹¹²⁾

2.3.3. LESD kompetenču sadalījuma horizontālā ietekme procedūras kontekstā

Jānorāda, ka LESD kompetenču sadalījums ietekmē ne tikai strukturālās un kohēzijas politikas materiālo jomu, bet arī *likumdošanas procedūru*.

- a) Pirmkārt, *subsidiaritātes principu* nepiemēro jomās, kuras ir ekskluzīvā Savienības kompetencē⁽¹¹³⁾. Tādējādi strukturālās un kohēzijas politikas jomās, kas nav ekskluzīvā kompetencē, *dalībvalstu parlamenti* nodrošina subsidiaritātes principa ievērošanu. Tie var Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas priekšsēdētājam adresēt argumentētu atzinumu par tiesību akta projekta atbilstību subsidiaritātes principam, ievērojot procedūru, kas noteikta Līgumam pievienotajos pielikumos⁽¹¹⁴⁾.
- b) Otrkārt, *ciešāku sadarbību* var izveidot tikai jomās, kas nav Savienības ekskluzīvā kompetencē⁽¹¹⁵⁾. Tādējādi dažas dalībvalstis (vismaz deviņas valstis) var izvēlēties izveidot ciešāku sadarbību vairākās strukturālās un kohēzijas politikas jomās un pārspēt citas dalībvalstis sadarbības vai integrācijas jomā. Tomēr šāda sadarbība nedrīkst apdraudēt iekšējo tirgu vai ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju un nedrīkst radīt dalībvalstu savstarpējās konkurences traucējumus. Pēc Komisijas priekšlikuma un pēc Eiropas Parlamenta piekrišanas saņemšanas Padome kā galējo līdzekli pieņem lēmumu, ar ko dod atļauju sākt ciešāku sadarbību, ja konstatēts, ka Savienība kopumā nevar pieņemtā termiņā sasniegt šādas sadarbības mērķus⁽¹¹⁶⁾. Piemēram, ciešāku sadarbību, ko vēlas īstenot vismaz *deviņas dalībvalstis*, turpmāk varētu izveidot attiecībā uz lauksaimniecības risku vadību (sk. 3.2.3. punktu) vai pastiprinātu zvejas intensitātes kontroles režīmu dažās jūras teritorijās.

¹⁰⁸ LESD 174. panta trešā daļa nosaka, ka kohēzijas politikas jomā īpaša uzmanība ir veltīta lauku apvidiem. Tomēr KLP ietvaros LESD 175. panta pirmā daļas un 178. panta noteikumi ļauj lauku apvidu attīstības jomu piesaistīt Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fondam, kas tagad ir ELFLA.

¹⁰⁹ Sk. paziņojumu „ES redzējuma un mērķu iespējamības bioloģiskās daudzveidības jomā laika posmam pēc 2010. gada” (COM(2010) 4, 19.1.2010.) par kopienas turpmāko rīcību šajā jomā (http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/policy/index_en.htm).

¹¹⁰ Informācijai par *Natura 2000* finansējuma pasākumiem sk. 2007. gadā izdoto rokasgrāmatu (http://circa.europa.eu/Public/irc/env/financing_natura/library?l=/contract_management/handbook_update/financement_2007pdf/FR_1.0_&a=d)

¹¹¹ LESD 177. panta otrā daļa.

¹¹² LESD 352. pants.

¹¹³ LES 5. pants 3. punkta pirmā daļa.

¹¹⁴ LES 5. panta 3. punkta otrā daļa un Protokoli Nr. 1 un 2.

¹¹⁵ LES 20. panta 1. punkts. Ciešākas sadarbības noteikumi izklāstīti LESD 326.–344. pantā.

¹¹⁶ LES 20. panta 2. punkts.

3. STRUKTURĀLĀS UN KOHĒZIJAS POLITIKAS TIESĪBU AKTU IZMAIŅAS

3.1. Tiesiskā pamata un lēmumu pieņemšanas procedūru izmaiņas

Ar Lisabonas līgumu ieviestās tiesiskās izmaiņas strukturālajā un kohēzijas politikā ir galvenokārt *institucionālā* (kompetenču sadale, sk. 2. punktu) un *procedūru* jomā (parastā likumdošanas procedūra attiecībā uz vairākām politikas jomām un piekrišanas procedūra attiecībā uz starptautiskiem nolīgumiem). Būtiskas izmaiņas galvenokārt skar *tiesisko pamatu*, to paplašinot.

Jaunā Līguma tekstā „*Kopienu*” oficiāli aizstāj ar „*Savienību*”. Ņemot vērā, ka Savienība ir *tiesību subjekts*, tā pati var slēgt *starptautiskus nolīgumus* savas kompetences jomās, tomēr vairumā gadījumu ir vajadzīga iepriekšēja Eiropas Parlamenta piekrišana (sk. 3.8. punktu).

Turklāt LES 251. pantā noteikto koplēmuma procedūru aizstāj ar *parasto likumdošanas procedūru* (LESD 294. pants)¹¹⁷ attiecībā uz kopējo *transporta* politiku (sk. 3.5.1. punktu), *reģionālo politiku* (sk. 3.4. punktu), *Eiropas komunikāciju tīklu* attīstību (sk. 3.5.2. punktu), kā arī uz rīcību *izglītības un jaunatnes* jomā (sk. 3.6.2. punktu). *Kultūras politikas* joma, kurā iepriekš Padome koplēmuma procedūras ietvaros lēmumus pieņēma vienprātīgi, turpmāk tiks pakļauta parastajai likumdošanas procedūrai (sk. 3.6.3. punktu). Jauns tiesiskais pamats ir noteikts *tūrisma* (sk. 3.7. punktu) un *sporta* (sk. 3.6.1. punktu) jomā, kurā arī piemēro parasto likumdošanas procedūru.

Lauksaimniecības un zivsaimniecības (sk. 3.2. un 3.3. punktu) jomā vairs nepiemēro vienkāršo Parlamenta konsultāciju procedūru, to aizstājot ar parasto likumdošanas procedūru. Tomēr Padome izņēmuma gadījumā joprojām saglabā savas pilnvaras dažās jomās, kurās Parlaments neiesaistās. Lai gan ilga tiesu prakse apstiprina izņēmumu šauru interpretāciju, tomēr LESD noteiktais pilnvaru sadalījums abās iepriekš minētajās jomās rada būtiskas (politiskas un juridiskas) problēmas, kas turpmāk varētu radīt nesaskaņas iestāžu starpā.

Lisabonas līgums ievieš arī izmaiņas *tiesību aktu tipoloģijā*, kas turpmāk iekļauj arī jaunus *deleģētos aktus* un paredz pārskatīt iepriekšējos *īstenošanas aktus (komitoloģijas režīms)* (sk. 3.9. punktu).

Līgums izdara *horizontālus grozījumus* visā strukturālajā un kohēzijas politikā (sk. 3.10. punktu). Šie grozījumi dažās nozarēs varētu radīt būtiskas *izmaiņas*. Tas galvenokārt attiecas uz Parlamenta tiesībām ierosināt *līgumu pārskatīšanu* (jo īpaši saskaņā ar *vienkāršotu pārskatīšanas procedūru*) un *pilsoņu iniciatīvas tiesībām*.

¹¹⁷ Šajā pētījumā netiek analizēta parastā likumdošanas procedūra, kas turpmāk izklāstīta vairākos Parlamenta dokumentos. Sk. ceļvedi „*Koplēmums un samierināšana. Kā Parlaments piedalās likumdošanā saskaņā ar Lisabonas līgumu*” (DV/795985LV.doc). Šajā kontekstā Eiropas Parlamenta reformas darba grupa 2008. gada 23. aprīļa sanāksmē pieņēma rīcības kodeksu. Informācijai sk. http://www.europarl.europa.eu/code/about/background_en.htm.

3.2. Izmaiņas tiesību aktos attiecībā uz kopējo lauksaimniecības politiku (LESD 38.–44. pants)

Lisabonas līgums neparedz būtiskas izmaiņas kopējā lauksaimniecības politikā (KLP). Tas saistīts ar precīzu un vienkāršu pašreizējo EKL noteikumu pārceļšanu (bijušais 32.–38. pants). Tādējādi tiek saglabāti noteikumi, ar kuriem nosaka KLP īpašo raksturu uz iekšējā tirgus vispārējo tiesību fona⁽¹¹⁸⁾. Tas pats attiecas arī uz konkurences izņēmuma noteikumiem (LESD 42. panta pirmā daļa), kas bez grozījumiem pārnesti no iepriekšējā EKL 36. panta⁽¹¹⁹⁾. Tāpat arī tiek atjaunoti KLP mērķi (LESD 39. pants — bijušais EKL 33. pants). Visbeidzot, tiek saglabāti arī noteikumi par lauksaimniecības tirgu iekļaušanu lauksaimniecības tirgu kopīgajā organizācijā (TKO) (LESD 40. pants — bijušais EKL 34. pants).

Ar Lisabonas līgumu izdarītās KLP izmaiņas skar iestāžu (kompetenču sadale) (sk. 2.3.1. punktu) un procedūru jomu (LESD 42. un 43. pants atbilstīgi EKL 36. un 37. pantam)⁽¹²⁰⁾.

3.2.1. Parastā likumdošanas procedūra lauksaimniecības jomā

Ar LESD konsultāciju procedūru aizstāj ar parasto likumdošanas procedūru divos līmeņos:

- *īpašie konkurences noteikumi*, kas attiecas uz lauksaimniecības produktu ražošanu un tirdzniecību (LESD 42. panta pirmā daļa)⁽¹²¹⁾,
- *lauksaimniecības tirgu kopīgās organizācijas (TKO) izveide un citi noteikumi, kas vajadzīgi KLP mērķu sasniegšanai* (LESD 43. panta 2. punkts).

Tādējādi parastā likumdošanas procedūra kļūst par lauksaimniecības kopējo procedūru. Tomēr ir *divi svarīgi izņēmumi*:

- saskaņā ar īpašo konkurences režīmu tikai *Padome* var atļaut piešķirt atbalstu, lai aizsargātu uzņēmumus, kuriem traucējumus rada strukturāli vai dabas apstākļi un saskaņā ar ekonomikas attīstības programmām (LESD 42. panta otrā daļa)⁽¹²²⁾,
- tikai *Padome* paredz pasākumus par cenu, nodevu, atbalsta un kvantitatīvo ierobežojumu noteikšanu (LESD 43. panta 3. punkts).

¹¹⁸ Ņemot vērā to, ka vārdus „kopējais tirgus” aizstāj ar vārdiem „iekšējais tirgus” attiecīgajā locījumā, LESD 38. panta 2. punkts negroza iepriekšējo EKL 32. panta 2. punktu: „Ja 39. līdz 44. pantā nav paredzēts citādi, tad uz lauksaimniecības produktiem attiecas noteikumi, kas pieņemti, lai izveidotu iekšējo tirgu un lai nodrošinātu tā darbību”. Iekšējā pārtikas tirgus īstenošana atkāpjas no LESD 26. un 114. panta, ciktāl Eiropas likumdevējs īsteno Līgumā noteiktās kompetences attiecībā uz KLP.

¹¹⁹ LESD 42. panta pirmā daļa: „Šā Līguma nodaļa par konkurenci attiecas uz lauksaimniecības produktu ražošanu un tirdzniecību tikai tiktāl, ciktāl to noteicis Eiropas Parlaments un Padome” atbilstīgi jaunajai parastajai likumdošanas procedūrai (ar ko aizstāj konsultāciju procedūru, sk. 3.1. punktu), ņemot vērā KLP īpašos mērķus.

¹²⁰ Šajā nodaļā tiek ietverta *Claude Blumann* analīze, kas iekļauta EP Lauksaimniecības un lauku attīstības komitejas prasītajā pētījumā: „KLP un Lisabonas līgums”, Eiropas Parlaments — Politikas departaments B, Pētījums IP/B/AGRI/IC2008-061, PE 408.952, 1.1, 3. lpp. (<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies/download.do?language=fr&file=23410>).

¹²¹ Jānorāda, ka Parlamenta pilnvaras *lauksaimniecības* konkurences jomā būs *svarīgākas* nekā vispārējās konkurences jomā, jo ar Parlamentu apspriedīsies tikai par tiesību aktiem attiecībā uz vienošanos, galvenajām pozīcijām un dalībvalstu atbalstu atbilstīgi LESD 103. un 109. pantam (kas bez grozījumiem ir pārnesti no bijušā EKL 84. un 87. panta procedūru noteikumiem).

¹²² LESD netiek precizēts, vai tas attiecas uz Kopienas atbalstu vai dalībvalstu atbalstu. LESD 42. pantā noteiktais Kopienas atbalsta režīms pašreiz tiek īstenots lauku attīstības programmā (KLP otrais pīlārs). Konkurences noteikumi tiek iekļauti tikai KLP (Regulas (EK) Nr. 1234/2007 175. un 181. pants, OV L 299, 16.11.2007.).

3.2.2. Izņēmumu darbības joma lauksaimniecības parastajā likumdošanas procedūrā

EKT uzskata, ka galveno vai vispārējo principu izņēmumi jāinterpretē strikti⁽¹²³⁾. Šajā gadījumā parastā likumdošanas procedūra kļūst par standartprocedūru lauksaimniecības jomā. Šo interpretāciju nostiprina vispārīgas atsauces uz „KLP mērķiem”⁽¹²⁴⁾, EKT tomēr atbalstot 39. panta mērķu plašu koncepciju (EKT bijušais 33. pants)⁽¹²⁵⁾. Turklāt LESD 42. un 43. pantā noteiktie izņēmumi neparedz īpašu likumdošanas procedūru. Jāsecina, ka šādi pieņemtiem tiesību aktiem ir nevis leģislatīvs raksturs, bet gan īstenojošs. Tādējādi Padomei tiek izveidota tieša īstenošanas kompetence, kas ir pretēji normu hierarhijas principam⁽¹²⁶⁾.

Pamatojoties uz iepriekšminēto, Parlaments aicina 42. panta otro daļu un 43. panta 3. punktu interpretēt strikti un uzsver, ka šos noteikumus var piemērot tikai skaidros izņēmuma gadījumos:

- LESD 43. panta 3. punkts paredz izņēmumu tikai attiecībā uz „cenu, nodevu, atbalsta un kvantitatīvo ierobežojumu noteikšanu”. Šeit vārds „noteikšana” jāsaprot tā parastajā vai etimoloģiskajā nozīmē — apjoma vai pakāpes (kvantitātes) noteikšana. Tas nenozīmē, ka tikai Padome sniedz atzinumu par visiem cenu, atbalsta un nodevu režīmiem. Jebkā citādi interpretējot parastās likumdošanas procedūras attiecināšanu uz lauksaimniecību, radītu iespaidu par maldinošu reformu. Tas praktiski paplašinātu LESD 43. panta 3. punkta interpretāciju, tādējādi izslēdzot Parlamentu no gandrīz visu TKO jomu pārskatīšanas. Patiesībā uz cenu, atbalsta, nodevu un kvantitatīvo ierobežojumu (kvotu) režīmu pamatprincipiem, kā arī uz to vispārējiem īstenošanas noteikumiem attieksies parastā likumdošanas procedūra. Turpretim cenu līmeņu noteikšana, nodevu un atbalsta apjoms vai kvotu noteikšana un sadale būs Padomes kompetencē.
- LESD 42. panta abās daļās tiek mainīti uzsvāri. EKL (bijušais 36. pants) likumdošanas procedūra abās daļās bija noteikta vienādi (vienkārša apspriešanās). Panta otro daļu uzskatīja vienkārši kā pirmā panta ilustrāciju, nosakot īpašu lauksaimniecības konkurences regulējumu attiecībā uz atbalstu⁽¹²⁷⁾. Tomēr tā vairs nav, jo no LESD 42. panta otrās daļas ir izņemta vārdkopa „jo īpaši”. Proti, atļauja piešķirt atbalstu kļūst par Padomes ekskluzīvo kompetenci, un tai nenosaka parasto likumdošanas procedūru — tas ir Padomes kompetences izņēmums līdzīgi kā 43. panta gadījumā. Kas attiecas uz Eiropas Parlamentu, LESD 42. panta otrā daļa ir atkāpe no LESD 109. panta (ar kuru tam paredz vismaz apspriešanās pilnvaru) — no dalībvalsts atbalsta vispārējās sistēmas un, līdzīgi kā visas atkāpes, tā ir jāinterpretē strikti, un tādējādi to var piemērot tikai divos gadījumos: pirmkārt, lai aizsargātu uzņēmumus, kuriem traucējumus rada strukturāli vai dabas apstākļi un, otrkārt, saskaņā ar ekonomikas attīstības programmām. Pamatojoties uz Eiropas Parlamenta interpretāciju, izņēmums Padomes labā nevar attiekties uz KLP otrā pīlāra Kopienas

¹²³ EKT 1998. gada 5. maija spriedums lietā C-180/96, Apvienotā Karaliste pret Padomi, *Recueil*, I-2265. lpp.

¹²⁴ LESD 42. panta pirmās daļas nobeigums: „...ievērojot 39. pantā izvirzītos mērķus”. LESD 43. panta 2. punkts: „kā arī citus noteikumus, kas vajadzīgi kopējās lauksaimniecības politikas un kopējās zivsaimniecības politikas mērķu sasniegšanai”.

¹²⁵ Pamatojoties uz teleoloģisko un sistemātisko interpretāciju, ko EKT tomēr izmanto visās Kopienas tiesību jomās.

¹²⁶ Sk. LESD 291. panta 2. punktu un šā dokumenta 3.9.2. punktu. Attiecībā uz šo C. Blumann raksta: „Šķiet, ka, pamatojoties uz 43. panta 3. punktu, attiecībā uz KLP ir radusies kļūda, jo parasti tiesību aktus, ko pieņem saskaņā ar līgumiem, uzskata par leģislatīviem (pirmā pakāpe) un nākamie ir īstenošanas akti, ar kuriem īsteno iepriekš pieņemtos leģislatīvos aktus (otrā pakāpe)”, *Blumann*, iepriekš minētā dokumenta 8. lpp.

¹²⁷ EKL 36. panta otrā daļa: "Padome jo īpaši var atļaut piešķirt atbalstu:..."

atbalstu šajās jomās. Plašāka interpretācija būtu nesaderīga ar visu lauku attīstības politiku, uz kuru attiecas parastā likumdošanas procedūra, un tas varētu radīt lielus traucējumus.

Parlaments ir skaidri uzdevis jautājumu par LESD 43. panta 3. punkta izņēmumiem⁽¹²⁸⁾. 2009. gada 7. maija rezolūcijas 30. punktā uzsvērts, ka parasto likumdošanas procedūru „*piemēro tiesību aktiem lauksaimniecības jomā saskaņā ar LESD 43. panta 2. punktu un ka šis gadījums jo īpaši attiecas uz četriem galvenajiem horizontālajiem tiesību aktiem lauksaimniecības jomā (regula par vienotu kopīgā tirgus organizāciju, regula par tiešajiem maksājumiem, regula par lauku attīstību un regula par KLP)*”. Četri KLP pamata tiesību akti arī noliedz Padomes kompetenci attiecībā uz atbalsta, nodevu vai produkcijas kvantitātes ierobežojumu režīmiem. Savukārt iepriekš minētās rezolūcijas 31. punktā pausts uzskats, ka „*LESD 43. panta 3. punkts neparedz juridisku pamatu vai jebkādas autonomas tiesības, kas ļautu pieņemt vai grozīt kādu pašlaik spēkā esošu Padomes tiesību aktu KLP jomā*”. Tāpēc Eiropas Parlaments aicina Padomi „*atturēties no jebkādu LESD 43. panta 3. punktā minēto pasākumu pieņemšanas bez iepriekšējas apspriešanās ar Parlamentu*”.

Komentējot Parlamenta rezolūciju, Komisija norāda, ka Līguma teksts neatbilst Parlamenta interpretācijai attiecībā uz uzsvariem abās LESD 43. panta daļās⁽¹²⁹⁾. Komisijas juridisko dienestu pieeja ir balstīta uz divu autonomu procedūru izvēli atbilstīgi jomai. Tomēr jaunais lauksaimniecības komisārs *Dacian Cioloș*, pirms uzklaušanās atbildot uz Lauksaimniecības un lauku attīstības komitejas jautājumiem, skaidri norādīja, ka LESD 43. panta 3. punkts paredz izņēmumu un tāpēc tas ir interpretējams strikti. Viņš piekrīt izvērtēt katru gadījumu atsevišķi, lai nezaudētu jēgu koplēmuma vispārējais princips, kam jādominē lauksaimniecības jomā. Attiecībā uz šiem jautājumiem Padome vēl nav oficiāli paudusi savu nostāju.

Viegli paredzēt, ka LESD 42. panta un 43. panta 3. punkta izņēmumi būs grūti piemērojami, ņemot vērā to radītās problēmas starp iestādēm (Parlaments pret Padomi attiecībā uz parastās likumdošanas procedūras jomu, kā arī Padome pret Komisiju attiecībā uz īstenošanas kompetenci, ko saglabā pēdējā no iepriekš minētajām iestādēm). Vērtējot strikti juridiski, šķiet, ir vēlams vispirms noteikt robežu starp parasto likumdošanas procedūru un Padomes izņēmumiem.

Mūsaprāt, skaidra KLP likumdošanas kompetenču nodalījuma trūkums varētu radīt biežas politiskas un juridiskas nesaskaņas, jo īpaši attiecībā uz *KLP pamatreformu* 2011./2012. gadam. Katra atsevišķa gadījuma analīze joprojām ir pārāk neskaidra. Tāpēc ir nepieciešama *iestāžu vienošanās par likumdošanas sadarbību*, lai viestu skaidrību par lauksaimniecības tiesību aktu struktūru un visiem lēmumu pieņemšanas līmeņiem.

Turklāt, pamatojoties uz LESD noteikto pilnvaru sadalījumu, Parlamenta kompetence tiek pat samazināta, jo ar Parlamentu vairs neapspriedīsies par jomām, uz kurām attiecas izņēmumi. Iestāžu nolīgumā arī jānosaka apspriešanās ar Parlamentu gadījumos, kad vēlas īstenot LESD 42. panta un 43. panta 3. punkta izņēmumus.

¹²⁸ Rezolūcija Nr. T6-0373/2009 par Parlamenta jauno lomu un pienākumiem saskaņā ar Lisabonas līgumu (sk. <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5608622&noticeType=null&language=fr>)

¹²⁹ Komisijas atbilde attiecībā uz Eiropas Parlamenta rezolūciju par Parlamenta jauno lomu un pienākumiem saskaņā ar Lisabonas līgumu: XI. Lauksaimniecības politika.

3.2.3. Lisabonas līguma materiālā ietekme uz KLP

Jānorāda, ka Parlamenta izdarītajiem grozījumiem lauksaimniecības tiesību aktos bieži ir tieša ietekme uz Kopienas budžetu. Ar to var daļēji izskaidrot KLP koplēmuma procedūras īstenošanas aizkavēšanos. Kaut arī daži aspekti joprojām nav skaidri (sk. 3.2.2. punktu), attiecībā uz kopējo lauksaimniecības politiku LESD nosaka īstenot parasto likumdošanas procedūru. Turklāt LESD vairs nenošķir „obligātos izdevumus” (pirmais KLP pīlārs) un „neobligātos izdevumus” (otrais KLP pīlārs) (sk. 4.2. punktu). Turpmāk abas budžeta lēmējinstādes (Eiropas Parlaments un Padome) kopīgi lemj par visām Savienības maksājumu pirmās pozīcijas apropriācijām (sk. 4.1. punkta 1. tabulu).

Pamatojoties uz iepriekš minēto, jau paredzams, ka KLP piedzīvos būtiskas izmaiņas līdz ar jauno daudzgadu finanšu shēmu 2014.–2020. gadam, kuru lielā mērā ietekmēs ekonomikas krīzes tendences. Jau sagaidāma radikāla KLP reforma periodam pēc 2013. gada; tas ir uzdevums, ko Eiropas iestādes neuzdrošinājās uzsākt 2008. gadā, kad pieņēma iepriekšējo reformu šajā jomā, ko raksturoja kā „veselības pārbaudi”. Attiecībā uz periodu pēc 2013. gada paredzēta pilnīga KLP pārveidošana, skarot tās mērķus, principus un galvenos mehānismus.

Eiropas Parlamentam, protams, jābūt galvenajai nozīmei šīs jaunās KLP un tās finanšu shēmas izstrādē, pamatojoties uz jaunajām likumdošanas un budžeta pilnvarām, kas tam noteiktas LESD.

Tomēr vispirms Parlamentam jānostiprina jaunās prerogatīvas. Parlamentam jābūt uzmanīgam attiecībā uz iestāžu nolīgumiem, ar kuriem interpretē LESD 42. panta un 43. panta 3. punkta izņēmumu jomu, un *pamatregulu pielāgojumiem* (jo īpaši attiecībā uz vienoto TKO un tiešajiem maksājumiem) ⁽¹³⁰⁾ pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā. Tam rūpīgi jāizskata jaunie deleģēto aktu un īstenošanas aktu noteikumi (*komitoloģija*), kam ir būtiska nozīme lauksaimniecības jomā (sk. 3.9. pantu).

Ilgākā laika posmā pēc tam, kad jaunā KLP periodam pēc 2013. gada būs izstrādāta un nostiprināta, Eiropas Parlaments, iespējams, pārskatīs LESD sadaļu par lauksaimniecību, ievērojot LES 48. panta 6. punktā noteikto *vienkāršoto pārskatīšanas procedūru* (sk. 3.10.1. punktu). Jākonstatē, ka Līguma sadaļas teksts par lauksaimniecību nav mainīts kopš Romas līguma. KLP mērķi, kas noteikti 1957. gadā, iedvesmojoties no pašreiz vairs nepastāvošiem ražīguma principiem, nekad nav mainīti. Nav iekļauti tādi pašreizējās KLP pamatjēdzieni kā lauksaimniecības multifunkcionalitāte, lauku attīstība, ilgtspējīga attīstība, pārtikas kvalitāte un nekaitīgums (*food safety*), sabiedrības veselība un cīņa pret aptaukošanos, dzīvnieku labturība, teritoriju plānošana, dabas resursu un bioloģiskās daudzveidības aizsardzība, cīņa pret klimata izmaiņām, no lauku resursiem ražota atjaunojamā enerģija un, visbeidzot, finanšu disciplīna. Tāpat nav arī iekļauti spēkā esošie mehānismi — atdalītie maksājumi lauku saimniecībām, maksājumu modulācija, finanšu instrumenti (ELGF, ELFLA), izsekojamība, savstarpējā atbilstība (*cross-compliance*) u. c.

Visbeidzot *ciešākas sadarbības* noteikumi (LES 20. panta 1. punkts un LESD 326. pants un nākamie panti) (sk. 2.3.3. punkta b) apakšpunktu) sniedz iespēju vidējā termiņā izskatīt KLP reformas turpmāko attīstību (piemēram, attiecībā uz risku pārvaldību vai starpnozaru organizāciju attīstību Eiropā).

¹³⁰ Regula (EK) Nr. 1234/2007 (OV L 299, 16.11.2007.) un Regula (EK) Nr. 73/2009 (OV L 30, 31.1.2009.).

3.3. Izmaiņas tiesību aktos attiecībā uz kopējo zivsaimniecības politiku (LESD 38.–44. pants)

LESD trešās daļas III sadaļas virsrakstā vārdam „*Lauksaimniecība*” pievienota vārdkopa „*un zivsaimniecība*”. Turklāt LESD 38. panta 1. punkts nosaka, ka Savienība nosaka un īsteno kopīgu lauksaimniecības un „*zivsaimniecības politiku*”. Principā šīs izmaiņas uzskatāmas par salīdzinoši nelielām, jo kopš Kopienas pirmsākumiem zivsaimniecības produkti tiek pielīdzināti lauksaimniecības produktiem⁽¹³¹⁾.

Tomēr, pamatojoties uz LESD 43. panta 2. punktā iekļauto norādi uz zivsaimniecības politiku, kopējo zivsaimniecības politiku var nodalīt no KLP, kaut arī tiesību normu ekonomijas labad LESD 38. panta 1. punktā iekļauta jauna daļa, kas atkārtoti norāda, ka „*atsauces uz kopējo lauksaimniecības politiku vai lauksaimniecību, kā arī apzīmējumu „lauksaimniecisks” attiecina arī uz zivsaimniecību, ievērojot šīs nozares specifiskās īpatnības*”. Proti, ar LESD nevēlas izveidot neatkarīgu zivsaimniecības režīmu, visā Eiropas zaļajā un zilajā politikā īstenojot vien „*lauksaimniecības*” režīmu.

Tādējādi komentāri attiecībā uz KLP (sk. 3.2.2. punktu) attiecināmi arī uz KZP. Tomēr daži komentāri iekļauj īpašu norādi „*par zvejas iespēju noteikšanu un piešķiršanu*” (KPN un kvotas), kas iekļauta LESD 43. panta 3. punktā noteiktajā izņēmuma režīmā, kas savukārt ir Padomes kompetencē.

Eiropas Parlamentam ir konsultācijas tiesības attiecībā uz visu KZP, izņemot KPN (*kopējās pieļaujamās nozvejas*) noteikšanu un kvotām. Lai apietu Parlamenta konsultāciju attiecībā uz *zvejas iespēju* piešķiršanu⁽¹³²⁾, Padome pamatojās uz 20. pantu Regulā par zivsaimniecības resursu saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu saskaņā ar kopējo zivsaimniecības politiku⁽¹³³⁾. Patiesībā Padome vairākkārt izmantoja šos noteikumus, lai apturētu ne tikai zvejas iespēju noteikšanu, bet arī lai piemērotu citus KZP noteikumus, neapspriežoties ar Parlamentu.

Šāda neloģiska kārtība tika izbeigta līdz ar LESD stāšanos spēkā. Turpmāk parastā likumdošanas procedūra tiek noteikta attiecībā uz visu KZP, izņemot „*zvejas iespēju noteikšanu un piešķiršanu*” (KPN un kvotas), ko nosaka par LESD 43. panta 3. punkta izņēmumu un to interpretē strikti (sk. 3.2.2. punktu) ⁽¹³⁴⁾. Termini „*noteikšana*” un „*sadalījums*” attiecībā uz zvejas iespēju interpretējami to etimoloģiskajā nozīmē un attiecas tikai uz KPN un kvotu apjomu vai līmeni.

Turklāt zivsaimniecības starptautiskos nolīgumus, kas ir viens no galvenajiem KZP elementiem, slēdz ar *Parlamenta piekrišanu* saskaņā ar LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunktā noteikto kārtību. To režīms saskaņā ar LESD tiek analizēts nodaļā par starptautiskajiem nolīgumiem (sk. 3.8. punktu). Jāatgādina, ka Savienība ir noslēgusi vairākus līgumus ar Āfrikas piejūras valstīm, Klusā okeāna un Ziemeļu valstīm (Norvēģiju, Īslandi, Fēru salām un Grenlandi). Šajā līgumu klāstā iekļauti arī līgumi, kas noslēgti ar vairākām reģionālajām zivsaimniecības organizācijām (RZO). Visbeidzot diemžēl jānorāda,

¹³¹ „Lauksaimniecības produkti ir zemkopības, lopkopības un zivsaimniecības produkti, kā arī pirmās pakāpes pārstrādes produkti, kas ir tieši saistīti ar šādiem produktiem” (LESD 38. panta 1. punkts — bijušais EKL 32. panta 1. punkts). Līguma I pielikumā uzskaitīti lauksaimniecības un zivsaimniecības produkti, uz kuriem attiecas KLP un KZP.

¹³² Joma, kas ietver nozvejas un/vai zvejas intensitātes ierobežojumus, zvejas iespēju sadalījumu starp dalībvalstīm, kā arī ar šiem ierobežojumiem saistītus pasākumus (Regulas (EK) Nr. 2371/2002 20.1. pants).

¹³³ Regula (EK) Nr. 2371/2002, OV L 358, 31.12.2002.

¹³⁴ Šādu interpretāciju apstiprina arī 2009. gada 7. maija Rezolūcijas PE T6-0373/2009 32. punkts (<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5608622&noticeType=null&language=fr>).

ka LESD neaktualizē nedz KLP, nedz tādējādi arī KZP vispārējo sistēmu. Laika gaitā šī sistēma ir novecojusi. Līguma sadaļā par zivsaimniecību joprojām nav iekļauti tādi KZP pamatjēdzieni un instrumenti kā „zvejas intensitāte”, „zvejas resursu saglabāšanas mehānismi”, KPN, „starptautiskie zivsaimniecības nolīgumi”, „Eiropas Zivsaimniecības fondi” u. c. Tādēļ ir būtiski jāpārskata šīs nozares primārie tiesību akti. Šim mērķim nenoliedzami varētu izmantot LESD 48. panta 6. un 7. punktā noteikto vienkāršoto pārskatīšanas procedūru, vienlaikus nostiprinot *Zilās Eiropas* autonomo sistēmu saistībā ar KZP (sk. 3.10.1. punktu).

3.4. Izmaiņas tiesību aktos attiecībā uz reģionālo politiku (LESD 3. panta 3. un 5. punkts, LESD 174.–177. pants)

3.4.1. Būtiskas procedūru izmaiņas LES un LESD

LES paplašina Savienības darbības jomu attiecībā uz ekonomisko un sociālo kohēziju, iekļaujot tajā „teritoriālo kohēziju”¹³⁵. Jaunā *ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija* ir Savienības pamatprincips, lai līdztekus iekšējā tirgus izveidei īstenotu visas Savienības līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību (LESD 3. panta 3. punkts)¹³⁶. Turklāt LES paplašina subsidiaritātes principa darbības jomu, iekļaujot tajā reģionālās un vietējās iestādes (LESD 5. panta 3. punkts).

Ar LESD 174.–177. pantu aizstāj LESD 158.–162. pantu par Kopienas rīcību ekonomiskajā, sociālajā un teritoriālajā kohēzijā. To papildina ar LES un LESD pievienoto *protokolu*¹³⁷. Šo mērķu īstenošanā Savienība tiecas mazināt dažādu reģionu attīstības līmeņa atšķirības un vismazāk attīstīto reģionu atpalicību (LESD 174. panta otrā daļa). Šajā kontekstā LESD 174. panta redakcijā pievienota jauna daļa, ar kuru nosaka prioritāti tiem reģioniem, kuros Savienībai jāīsteno ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija, proti, īpaša uzmanība ir veltīta lauku apvidiem, apvidiem, kurus skar rūpniecības restrukturizācija, kā arī reģioniem, kuros ir būtiska vai pastāvīga ekonomiska vai demogrāfiska atpalicība, piemēram, galējie ziemeļu reģioni ar mazu iedzīvotāju blīvumu, kā arī salas un pārrobežu un kalnu reģioni (LESD 174. panta trešā daļa).

Papildus LESD 174.–177. pantam ar Lisabonas līgumu tiek izdarīti citi būtiski grozījumi:

- tas iekļauj ekonomisko, sociālo „un teritoriālo” kohēziju Savienības dalītājā kompetencē (LESD 4. panta 2. punkta c) apakšpunkts) (2.2.2. un 2.3.1. punkts),
- LESD 14. pantā uzsvērtā nozīme, kāda *sabiedriskiem pakalpojumiem* ir Savienības sociālās un teritoriālās kohēzijas veicināšanā; šajā kontekstā Protokolā Nr. 26 atzīta valsts, reģionālo un vietējo iestāžu lielā rīcības brīvība, nodrošinot, pasūtot un organizējot sabiedriskus pakalpojumus (1. pants),
- ar to maina *dalībvalstu atbalsta* noteikumus par labu ekonomiski nelabvēlīgiem reģioniem, kuros ir ārkārtīgi zems dzīves līmenis vai augsts bezdarba līmenis — LESD iekļauj termiņa izbeigšanās klauzulu (5 gadi) atbalstam, ko sniedz tautsaimniecībai dažos Vācijas Federatīvās Republikas apvidos, kurus ietekmējusi Vācijas sadalīšana (LESD 107. panta 2. punkta c) apakšpunkts),

¹³⁵ Sk. Politikas departamenta B piezīmi „Lisabonas līguma ietekme uz reģionālo politiku” PE 431.586, 2010. gada janvāris

¹³⁶ Ciešāka sadarbība neapdraud kohēziju (LESD 326. pants).

¹³⁷ Protokols Nr. 28 (OV C 115, 9.5.2008., 310. lpp.).

- LESD arī nosaka, ka EKT kompetencē ir izlemt lietas, kas attiecas uz *subsidiaritātes principa pārkāpumu* — Reģionu komiteja var ierosināt lietas par leģislatīvajiem aktiem (LESD 263. pants), kuru pieņemšanai LESD ir paredzēta apspriešanās ar to⁽¹³⁸⁾,
- tas atzīst varas iestāžu organizāciju valsts un reģionālā līmenī saskaņā ar *Eiropas Savienības Pamattiesību hartu*.

Patiesībā Līgums neparedz reģionālo politiku, bet gan tikai nosaka mehānismus ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas veicināšanai. Lai arī ir paredzēta iespējama pārstrukturēšana (LESD 177. pants, Protokols Nr. 28), Kopiena veic darbības, kas stiprina kohēziju, ar finanšu instrumentiem, kuri ir šādi:

- *Trīs struktūrfondi* (LESD 175. pants): a) *Eiropas Reģionālās attīstības fonds* (ERAF) (LESD 176. pants); b) *Eiropas Sociālais fonds* (ESF), ko izveido ar LESD 162.-164. pantu sociālās un nodarbinātības politikas ietvaros; un c) *Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda Virzības nodaļa* (ELVGF-V), ko izveido ar LESD 40. panta 3. punktu KLP ietvaros. Pēdējo no iepriekšminētajiem fondiem 2005. gadā pārveidoja par *Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai* (ELFLA)⁽¹³⁹⁾,
- *Kohēzijas fonds* (LESD 177. panta otrā daļa),
- *Eiropas Investīciju banka* (EIB) (LESD 308. un 309. pants un līgumiem pievienotais Protokols Nr. 5),
- Citi finanšu instrumenti, kas nav minēti LESD 175. pantā, kā *Solidaritātes fonds* (dabas katastrofu seku likvidēšanai)⁽¹⁴⁰⁾ un *Eiropas Zivsaimniecības fonds* (EZF).

Lisabonas līguma redaktori nav aktualizējuši Līguma terminoloģiju saistībā ar ELVGF (ELFLA) un šajā primārajā tiesību aktā nav iekļāvuši Solidaritātes fondu un Eiropas Zivsaimniecības fondu.

Līgums arī nemaina likumdošanas procedūru attiecībā uz īpašiem pasākumiem, ko īsteno *tālākos reģionos*. Tos joprojām pieņem saskaņā ar *īpašu likumdošanas procedūru*⁽¹⁴¹⁾. Turpretī jebkādas darbības, ko veic, lai stiprinātu ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju, turpmāk pieņem saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru⁽¹⁴²⁾. Jāatzīmē, ka struktūrfondu mērķus, uzdevumus un organizāciju iepriekš Padome nolēma vienprātīgi (bijušais EKL 161. pants — jaunais LESD 177. pants).

3.4.2. Teritoriālās kohēzijas ieviešanas turpmākā ietekme

Lisabonas līgumā nav skaidri definēts ne teritoriālās kohēzijas jēdziens, ne arī tās ietekme uz kopējās politikas īstenošanu. Parlaments prasīja Komisijai publicēt Balto grāmatu ar mērķi nostiprināt teritoriālo kohēziju⁽¹⁴³⁾, taču tas līdz šim nav darīts. Neraugoties uz

¹³⁸ 8. pants Protokolā Nr. 2 par subsidiaritātes principa un proporcionalitātes principa piemērošanu.

¹³⁹ Regula (EK) Nr. 1698/2005, OV L 277, 21.10.2005.

¹⁴⁰ Regula (EK) Nr. 2012/2002, OV L 3111, 14.11.2002.

¹⁴¹ Tālāko reģionu (Francijas aizjūras departamenti un teritorijas, Azoru salas, Madeiras salas un Kanāriju salas) režīma pamatu nosaka ar LESD 349. un 355. pantu.

¹⁴² LESD 175. un 177. pants (vispārīgi noteikumi), LESD 178. pants attiecībā uz ERAF, LESD 43. panta 2. punkts attiecībā uz lauksaimniecību un zivsaimniecību, LESD 164. pants attiecībā uz ESF.

¹⁴³ 24. punkts Eiropas Parlamenta 2009. gada 26. marta Rezolūcijā Nr. T6-0163/2009 par *Zaļo grāmatu par teritoriālo kohēziju* (<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5666042>). Turklāt vairākas EP rezolūcijas ir attiecībā uz ziņojumiem par teritoriālo kohēziju un kopēju politiku ar teritoriālu ietekmi: Eiropas Parlamenta 2009. gada 26. marta Rezolūcija Nr. T6-0157/2009 par *kohēzijas politikas papildināšanu un saskaņošanu ar*

iepriekšminēto, paredzams, ka teritoriālā aspekta ieviešana kohēzijas politikā ietekmēs reģionālo politiku *stricto sensu* un zināmā mērā arī visus strukturālās politikas finanšu instrumentus.

Tādēļ ir būtiski koordinēt *visu* ES nozaru politikas, kuru ietekme ir teritoriāla¹⁴⁴). Attiecībā uz to vajadzētu ieviest jaunu (integrētu) pieeju lēmumu pieņemšanā un kopējas politikas pārvaldībā, veicinot sinerģiju starp nozarēm visos līmeņos (vietējā, reģionālā, valsts un Kopienas). Turklāt varētu ieviest teritoriālās ietekmes novērtējumu katrā politikas nozarē un, iespējams, pat veikt integrētu novērtējumu attiecībā uz ietekmi, ko rada kopējā politika noteiktā teritorijā. Šajā kontekstā pašreizējā pieredze saistībā ar *makroreģioniem* un jo īpaši *Stratēģiju Baltijas jūras reģionam* ietekmēs debates par reģionālās un kohēzijas politikas nākotni. Tie ir centieni ieviest jaunu pieeju, kas būtu atvērtāka un veicinātu līdzdalību. Ja šis jaunais ciešākas sadarbības modelis makroreģionu līmenī attīstīsies, tajā noteikti ir jāintegrē strukturālās un kohēzijas politikas pasākumi¹⁴⁵).

Reģionālās politikas *starpposma pārskatīšana* paredzēta 2010. gadā. Ņemot vērā reģionālās politikas ietekmi uz Kopienas budžetu (sk. 4.1. punkta 1. tabulu), šīs debates lielā mērā būs atkarīgas no sarunām par *jauno finanšu shēmu 2014.–2020. gadam* (tā kā Eiropas iestādes nelemj par pašreizējo finanšu perspektīvu pagarināšanu *līdz 2016. gadam*) (sk. 4.4. punktu).

3.5. Izmaiņas tiesību aktos attiecībā uz kopējo transporta (LESD 90.–100. pants) un Eiropas komunikāciju tīklu (LESD 170.–172. pants) politiku

Attiecībā uz transporta politiku EKL 70.-80. pantu aizstāj ar *LESD 90.–100. pantu*. Savukārt ar *LESD 170.–172. pantu* aizstāj iepriekšējo tiesisko pamatu attiecībā uz Eiropas komunikāciju tīkliem (EKL 154.–156. pants). Kopējā transporta politika un Eiropas komunikāciju tīkli ir *dalītās kompetencēs* jomas (LESD 4. panta 2. punkta g) un h) apakšpunkts) (sk. 2.2.2. punktu).

3.5.1. Kopējā transporta politika

Transporta politikas jomā Lisabonas līguma radītās izmaiņas ir nelielas. EKL 71., 75. un 80. pantā noteikto koplēmuma procedūru, ko ieviesa ar Amsterdamas līgumu, aizstāj ar *parasto likumdošanas procedūru* (LESD 91., 95. un 100. pants). Turklāt Lisabonas līgumā ir noteikta termiņa izbeigšanās īpašiem pasākumiem, ko veic VFR, lai kompensētu saimnieciskās grūtības, ko dažu tās apgabalu saimniecībai radījusi Vācijas sadalīšana (LESD

lauku attīstības pasākumiem (<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5625302>), Eiropas Parlamenta 2009. gada 24. marta Rezolūcija Nr. T6-0164/2009 par *kohēzijas politikas pilsētu dimensiju jaunajā plānošanas periodā* (<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5637232>), Eiropas Parlamenta 2009. gada 24. marta Rezolūcija Nr. T6-0156/2009 par *paraugpraksi reģionālās politikas jomā un šķēršļiem struktūrfondu izmantošanā* (<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5608562>), Eiropas Parlamenta 2008. gada 21. oktobra Rezolūcija Nr. T6-0432/2008 par *pārvaldību un partnerību reģionālās politikas jomā valstu, reģionu un projektu līmenī* (<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5608632>).

¹⁴⁴ 10. punkts iepriekš minētajā 2009. gada 26. marta Rezolūcijā Nr. T6-0163/2009 par Zaļo grāmatu par teritoriālo kohēziju. Turklāt Eiropas Parlamenta 2009. gada 7. maija Rezolūcijas Nr. T6-0373/2009 par Parlamenta jauno lomu un pienākumiem saskaņā ar Lisabonas līgumu 8. punktā pausts uzskats, ka teritoriālās kohēzijas iekļaušana paplašina Parlamenta kompetenci, izvērtējot galveno Savienības politiku teritoriālo ietekmi. Sk.

<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5608622&noticeType=null&language=fr>.

98. pants). Piecus gadus pēc tam, kad spēkā stājies Lisabonas līgums (2014. gada 1. decembris), Padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt lēmumu, ar ko atceļ šo pantu¹⁴⁶).

Kamēr nav pieņemti kopējie transporta jomas noteikumi (LESD 91. pants), Padome var paredzēt pasākumu, ar ko piešķir atkāpi (LESD 92. pants). Šo atkāpi Padome paredz vienprātīgi bez Parlamenta līdzdalības.

Jāpiebilst, ka papildus izmaiņām kopējā transporta politikas tiesiskajā pamatā, ar Lisabonas līgumu groza noteikumus arī citās jomās, kas tieši ietekmē TRAN komitejas darbību. LESD 191. panta 1. punktā paredzēta *cīņa pret klimata pārmaiņām*, kas ir vides aizsardzības prasība, nosakot un īstenojot Savienības politiku un darbības (LESD 11. pants). Šajā kontekstā, cenšoties īstenot Kioto protokola un 2009. gada decembra Kopenhāgenas konferences mērķus, Kopienas stratēģija siltumnīcefektu izraisošo gāzu emisiju mazināšanai ļoti tieši ietekmēs transporta politiku, jo īpaši sauszemes ceļu un gaisa transporta jomā.

LESD sadaļas par *pētniecību un tehnoloģijas attīstību* virsrakstā pievienota norāde uz kosmosa jomu un Līgumā iekļauts jauns pants par Eiropas kosmosa politiku (LESD 189. pants). Šajā jomā Savienības kompetencē ir darbību veikšana, jo īpaši lai noteiktu un īstenotu programmas, tomēr šīs kompetences īstenošana nedrīkst liegt dalībvalstīm īstenot savu kompetenci (LESD 4. panta 3. punkts). Pētniecības, tehnoloģijas attīstības un kosmosa daudzgadu pamatprogrammu pieņem saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru (LESD 182. panta 1. punkts), bet īpašās programmas pieņem saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu (LESD 182. panta 4. punkts).

Savukārt jaunie noteikumi par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu (LESD 67.–89. pants) var ietekmēt transporta politiku, jo īpaši attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās (LESD 81.–82. pants), kā arī pasažieru kontroli. Pēc trešā pīlāra likvidēšanas šī joma ir dalītā kompetencē (LESD 4. panta 2. punkta j) apakšpunkts) (2.2.2. punkts).

3.5.2. Eiropas komunikāciju tīkli

Eiropas komunikāciju tīklu jomā paredzētās pamatnostādnes un citus pasākumus pieņem Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar *parasto likumdošanas procedūru* (LESD 172. pants), aizstājot koplēmuma procedūru. Eiropas komunikāciju tīkli ietver transporta, telekomunikāciju un enerģētikas infrastruktūru (LESD 170. pants) ⁽¹⁴⁷⁾. Šīs infrastruktūras palīdz nodrošināt iekšējā tirgus darbību (LESD 26. pants) un veicināt ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju (LESD 174. pants), ņemot vērā vajadzību saistīt salas, kā arī reģionus bez izejas uz jūru un nomaļus reģionus ar Savienības centrāliem reģioniem (LESD 170. panta 2. punkts).

¹⁴⁵ Pirmie skaidrie Stratēģijas Baltijas jūras reģionam rezultāti gaidāmi 2011. gadā un, pamatojoties uz tiem, iespējams, pārskatīs izmantoto pieeju un apsvērs varbūtību un iespējas īstenot šo sadarbības modeli citos reģionos.

¹⁴⁶ Šādi noteikumi ir iekļauti arī LESD 107. panta 2. punkta c) apakšpunktā saistībā ar dalībvalstu atbalstu (konkurences noteikumi). Sk. 3.4.1. punktu.

¹⁴⁷ Tomēr organizatorisku iemeslu dēļ Parlaments nosaka, ka Eiropas Komunikāciju joma ir tikai TRAN pārziņā. Sk. Eiropas Parlamenta Reglamenta VII pielikuma XI punktu, 130. lpp. (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+RULES-EP+20091201+0+DOC+PDF+V0//LV&language=LV>)

3.6. Izmaiņas tiesību aktos attiecībā uz kultūras, izglītības, jaunatnes un sporta politiku (LESD 165.–167. pants)

LESD 167. pants, ar ko aizstāj EKL 151. pantu, nosaka tiesisko pamatu Savienības rīcībai *kultūras* jomā. Savienības rīcības mērķi izglītības, jaunatnes un sporta jomā ir noteikti LESD 165. pantā (bijušais EKL 149. pants) ⁽¹⁴⁸⁾.

3.6.1. Sports

Lai gan nevienā EK līguma pantā nav skaidri minēta sporta joma, Eiropas Savienībai šajā jomā ir būtiska nozīme, jo īpaši pamatojoties uz EKT tiesu praksi. *Bosmana* [*Bosman*]⁽¹⁴⁹⁾ lieta jo īpaši ietekmēja profesionālo sportu, nosakot, ka maksājumi par spēlētāju pārceļšanu no viena kluba uz otru ierobežo brīvu darbaspēka (šajā gadījumā futbolistu) kustības principu un šāda rīcība tādējādi uzskatāma par Līguma noteikumu pārkāpumu.

Amsterdamas un Nicas līgumiem tika pievienotas deklarācijas attiecībā uz sporta jomu, tomēr joprojām trūka īpaša tiesiskā pamata primārajos tiesību aktos. Ar Lisabonas līgumu sportu iekļauj to jomu sarakstā, kas ir Savienības atbalsta, koordinācijas un papildinošā kompetencē (LESD 6. panta e) apakšpunkts) (sk. 2.2.3. punktu). Turklāt tas *LESD 165. pantā* sporta jomai izveido savu tiesisko pamatu līdzās izglītības un jaunatnes jomai.

Turpmāk Savienība palīdz risināt Eiropas sporta nozares jautājumus, ņemot vērā šīs nozares īpatnības, tās struktūras, kas pamatojas uz brīvprātīgu darbību, un tās sociālo un audzinošo nozīmi (LESD 165. panta 1. punkta otrā daļa). Savienības mērķis šajā jomā ir attīstīt Eiropas dimensiju sportā, veicinot taisnīgumu un atklātību sporta sacensībās un sadarbību starp struktūrām, kas ir atbildīgas par sportu, kā arī sargājot sportistu, jo īpaši jaunāko sportistu, fizisko un morālo integritāti (LESD 165. panta 2. punkts) ⁽¹⁵⁰⁾.

Pirmais praktiskais guvums, ieviešot ar Līgumu noteikto jauno tiesisko pamatu, būs *jaunas sporta programmas* izstrāde Eiropas līmenī. Šo lēmumu un citus turpmākos lēmumus pieņems saskaņā ar *parasto likumdošanas procedūru* (LESD 165. panta 4. punkts).

3.6.2. Izglītība un jaunatne

Galvenās izmaiņas izglītības un jaunatnes jomā ir saistībā ar likumdošanas procedūru. Parastā likumdošanas procedūra aizstāj koplēmuma procedūru (LESD 165. panta 4. punkts).

Lisabonas līgums paredz sekmēt jauniešu dalību *Eiropas demokrātiskajā dzīvē* (LESD 165. panta 2. punkta piektā daļa). Taču jāsecina, ka Savienības rīcība šajā jomā jau ir izvērsta. Piemēram, pilsoņu līdzdalības veicināšana ir viens no programmas „*Jaunatne darbībā*” galvenajiem mērķiem. Uzskatāms, ka šī jaunā mērķa noteikšana veicinās Kopienas rīcību šajā jomā.

¹⁴⁸ Arodmaģību joma, kas arī iekļauta LESD XII sadaļā (166. pants), šajā pētījumā netiek apskatīta, jo tā nav iekļauta strukturālajā un kohēzijas politikā un tā ir Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas pārziņā (sk. Eiropas Parlamenta reglamenta VII pielikuma VII punktu).

¹⁴⁹ EKT spriedums lietā C-145/93, 15.12.1995., *Recueil*, 4921. lpp.

¹⁵⁰ 2009. gada 7. maija Rezolūcijas Nr. T6-0373/2009 27. punktā jo īpaši uzsvērts, ka Savienība beidzot var veikt pasākumus sporta attīstībai un sporta Eiropas dimensijai un pienācīgi ievērot sporta savdabību, piemērojot citas Eiropas politikas jomas. Sk. <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5608622&noticeType=null&language=fr>.

3.7. Izmaiņas tiesību aktos attiecībā uz tūrisma politiku (LESD 195. pants)

Māstrihtas un Amsterdamas līgumā tūrisma joma bija iekļauta Eiropas Savienības mērķu sarakstā (EKL 3. panta 1. punkta u) apakšpunkts), neparedzot tās īstenošanas instrumentus.

Lisabonas līgums nosaka, ka tūrisma joma ir Savienības atbalsta, koordinācijas un papildinošā kompetencē (sk. 2.2.3. punktu). Ar to izveido arī īpašu jomas tiesisko pamatu (LESD 195. pants). Turklāt Savienība papildina dalībvalstu darbības tūrisma nozarē, jo īpaši, lai veicinātu Savienības uzņēmumu konkurētspēju šajā jomā, kas ir arvien nozīmīgāka Eiropas ekonomikā un nodarbinātībai.

Eiropas Parlaments un Padome nosaka pasākumus šajā jomā saskaņā ar *parasto likumdošanas procedūru*. Tomēr tas neparedz dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu, ja šādas saskaņošanas iniciatīvas ir iepriekš minēto dalīto kompetenču kategorijā (sk. 2.2.2. punktu).

Tā kā tūrisms būtiski veicina transporta pakalpojumu pieprasījumu, Parlaments šo jomu ir iekļāvis TRAN pastāvīgās komitejas kompetencē¹⁵⁴).

3.8. Izmaiņas tiesību aktos attiecībā uz starptautiskajiem nolīgumiem, kas ietekmē strukturālo un kohēzijas politiku (LESD 207. un 218. pants)

Vēsturiski Kopienai ar Līgumu piešķirtās pilnvaras noslēgt starptautiskus līgumus *Kopienas pirmā pilāra* ietvaros noteica ar vispārējo procedūru (bijušais EKL 300. pants), paredzot dažus pielāgojumus *īpašiem nolīgumiem*.

Pilnvaras apspriest un noslēgt līgumus strukturālās un kohēzijas politikas jomā noteica kā *īpašiem nolīgumiem*, un tās varēja īstenot šādos divos gadījumos:

- muitas un kopējās tirdzniecības jomā slēdzot tarifu un tirdzniecības nolīgumus (bijušais EKL 133. pants),
- slēdzot asociācijas nolīgumus (bijušais EKL 310. pants).

Ar Nicas līgumu paplašināja starptautisko nolīgumu jomu (sākotnēji tie attiecās tikai uz preču tirdzniecību), tajā iekļaujot pakalpojumu nolīgumus (bijušais EKL 133. panta 4. punkts)¹⁵⁵).

¹⁵⁴ Sk. Eiropas Parlamenta reglamenta VII pielikuma XI punktu, 130. lpp. (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+RULES-EP+20091201+0+DOC+PDF+V0//LV&language=LV>)

¹⁵⁵ Pārskatot līgumus, tika paplašināta starptautisko nolīgumu joma no nolīgumiem Kopienas pirmā pilāra ietvaros, iekļaujot citas jomas: *pētniecība un tehnoloģiju attīstība* (bijušais EKL 170. pants — jaunais LESD 186. pants), *vide* (bijušais EKL 174. panta 4. punkts — jaunais LESD 191. panta 4. punkts), *valūtas maiņas kursu un monetārā sistēma* (bijušais EKL 111. pants — jaunais LESD 138. un 219. pants), *sadarbība ar trešām valstīm ekonomikas, finanšu un tehnikas jomā* (bijušais EKL 181. pants — jaunais LESD 212.–214. pants) un *intelektuālais īpašums* (bijušais EKL 5. punkts — jaunais LESD 207. panta 4. punkts). Tā kā šīs iepriekš minētās jomas neattiecas uz strukturālo un kohēzijas politiku, tās netiek sīkāk apskatītas šajā pētījumā.

Saskaņā ar EKL Eiropas Parlamentu neiesaistīja starptautisko nolīgumu apspriešanā. Tam tikai ziņoja par jau noslēgtiem asociācijas līgumiem (bijušais EKL 300. panta 2. punkts). Ar Parlamentu apspriedās, tikai slēdzot nolīgumus, kas attiecās uz pakalpojumu un intelektuālā īpašuma tiesību jomu (bijušais EKL 133. panta 5. punkts).

Ar LESD stāšanos spēkā visas KTP jomas ir Savienības *ekskluzīvā kompetencē* (2.2.1. punkts). Vairs nepastāv jaukti tirdzniecības nolīgumi, ko vienlaicīgi noslēdz Savienība un dalībvalstis. Turklāt ar LESD 207. un 218. pantu izdara būtiskas izmaiņas, paplašinot Parlamenta pilnvaras šajā jomā.

3.8.1. Procedūru izmaiņas – Eiropas Parlamenta loma starptautiskajos nolīgumos

Ar LESD ievieš parasto likumdošanas procedūru attiecībā uz kopējās tirdzniecības politikas *īstenošanu* (LESD 207. panta 2. punkts). Šo jauno procedūru turpmāk piemēro attiecībā uz visiem tirdzniecības politikas autonomajiem instrumentiem – tirdzniecības aizsardzības pamatnoteikumiem, vispārējo preferenču sistēmai (VPS), dempinga novēršanas pasākumiem, izcelsmes noteikumiem u. tml.

Ar LESD 207. panta 3. punktu un 218. panta 1. punktu izveido īpašu procedūru, saskaņā ar kuru *starptautiskus nolīgumus noteiktos gadījumos apspriež vai slēdz* pēc apspriešanās ar Parlamentu vai saņemot tā piekrišanu (LESD 218. panta 6. punkts). Parlamenta nozīme ir ievērojami palielinājusies salīdzinājumā ar EKL noteikumiem, saskaņā ar kuriem, slēdzot tarifu vai tirdzniecības nolīgumus, ar Parlamentu pat neapspriedās.

Papildus jaunajām Parlamenta prerogatīvām šī jaunā 218. pantā noteiktā procedūra pilnībā ietver visus EKL noteikumus attiecībā uz starptautisko nolīgumu parakstīšanu un noslēgšanu, starptautisko nolīgumu pārtraukšanu un Padomes balsojumu (LESD 218. panta 5., 6., 8. un 9. punkts).

Padome atļauj sākt sarunas, pieņem sarunu norādes, atļauj nolīgumu parakstīšanu un noslēdz nolīgumus (LESD 218. panta 2. punkts). Padome, īstenojot šo procedūru, pieņem lēmumus ar *kvalificētu balsu vairākumu* (LESD 218. panta 8. punkta pirmā daļa). Tā tomēr pieņem lēmumus *vienprātīgi*, ja nolīgums attiecas uz jomu, kurā Savienības akta pieņemšanai nepieciešama vienprātība. Tas attiecas uz asociācijas nolīgumiem un sadarbības nolīgumiem ar Savienības kandidātvalstīm ekonomikas, finanšu un tehnikas jomā (LESD 218. punkta 8. pants).

Padome arī pieņem *vienprātīgu* lēmumu par nolīguma apspriešanu un slēgšanu šādos gadījumos – *pakalpojumu tirdzniecības jomā, attiecībā uz intelektuālā īpašuma komerciālajiem aspektiem, kā arī uz ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, ja šādos nolīgumos paredzēti noteikumi, ar kuriem saistītu iekšēju noteikumu pieņemšanai ir vajadzīga vienprātība* (LESD 207. panta 4. punkta otrā daļa); *kultūras un audiovizuālo pakalpojumu tirdzniecības jomā, ja šie nolīgumi draud ierobežot Savienības kultūru un valodu daudzveidību* (LESD 207. panta 4. punkta trešās daļas a) apakšpunkts) (sk. 3.6.3. punktu); un *sociālo, izglītības un veselības aprūpes pakalpojumu jomā, ja šie nolīgumi draud radīt nopietnus traucējumus šādu pakalpojumu organizācijai valstī un kaitē dalībvalstu spējai nodrošināt šo pakalpojumu sniegšanu* (LESD 207. panta 4. punkta trešās daļas b) apakšpunkts) (sk. 3.6.3. punktu).

Komisija nav pilnvarota slēgt nolīgumus. Taču, ja tas nepieciešams, Padome var ar *„īpašiem nosacījumiem”* pilnvarot Komisiju apstiprināt noslēgta nolīguma grozījumus, ja nolīgums paredz tos pieņemt ar vienkāršotu procedūru (LESD 218. panta 7. punkts).

Šajā kontekstā Eiropas Parlamenta piekrišana, ko tas sniedz *atzinuma* veidā, ir nepieciešama šādos gadījumos (LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunkts):

- slēdzot asociācijas nolīgumus (ar kuriem bieži vien aizsāk pievienošanās procesu), kas jau minēti EKL (bijušais EKL 310. pants);
- slēdzot nolīgumus, ar ko izveido īpašu iestāžu sistēmu, izvēršot sadarbību; tie ir arī minēti EKL (bijušais EKL 300. panta 3. punkts);
- slēdzot nolīgumus, kas nopietni ietekmē Savienības budžetu; tie arī minēti EKL (bijušais EKL 300. panta 3. punkts);
- slēdzot nolīgumu par Savienības pievienošanos Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai; tā ir jauna nolīgumu joma, ko ievieš ar LESD;
- slēdzot nolīgumus jomās, kurās piemēro *parasto likumdošanas procedūru* (nosaka ar LESD, lai gan neviens iekšējs akts nav pieņemts saskaņā ar šo procedūru)⁽¹⁵⁶⁾;
- slēdzot nolīgumus jomās, kurās piemēro *īpašu likumdošanas procedūru*, kad ir nepieciešama Eiropas Parlamenta piekrišana; jauna nolīgumu joma, ko ievieša ar LESD).

Citos gadījumos nolīgumus noslēdz pēc *apspriešanās* ar Eiropas Parlamentu (LESD 218. panta 6. punkta b) apakšpunkts)⁽¹⁵⁷⁾, izņemot gadījumus, kad nolīgumi attiecas vienīgi uz KĀDP, kurā Parlamentu neiesaista (LESD 218. panta 6. punkta pirmā daļa).

Papildus LESD 218. panta 6. punkta noteikumiem Parlaments īsteno *piekrišanas pilnvaras* arī attiecībā uz *pievienošanās līgumiem* (LES 49. pants), pieņemot lēmumu ar visu tā locekļu balsu vairākumu. Taču LESD neko nenosaka attiecībā uz jaunajiem īpašajiem nolīgumiem, ar kuriem veido īpašas attiecības ar Savienības kaimiņvalstīm un kurus izveido ar LES 8. pantu⁽¹⁵⁸⁾. Principā tos vajadzētu pielīdzināt asociācijas nolīgumiem un attiecīgi slēgt ar Eiropas Parlamenta piekrišanu, izņemot, ja tie attiecas uz ārējo tuvināšanās politiku. Tādā gadījumā tie ietilptu KĀDP jomā, kurā Parlaments nav iesaistīts.

Kaut arī Eiropas Parlaments neiesaistās sarunās par nolīgumu slēgšanu, ar LESD nosaka, ka Parlamentam regulāri ziņo par sarunu norisi attiecībā uz tirdzniecības nolīgumiem (LESD 207. panta 3. punkts) un to informē visos procedūras posmos attiecībā uz citiem starptautiskiem nolīgumiem (LESD 218. panta 10. punkts).

3.8.2. Starptautiskie nolīgumi un strukturālā un kohēzijas politika

Turpmāk *lielāko daļu* starptautisko nolīgumu saistībā ar strukturālo un kohēzijas politiku slēgs ar *Eiropas Parlamenta piekrišanu*, ja nolīgumu slēdz jomās, kurās piemēro parasto likumdošanas procedūru (LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunkta v) daļa), un/vai ja tie nopietni ietekmē Savienības budžetu (LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunkta iv) daļa). Tie galvenokārt ir divpusēji vai daudzpusēji *starptautiski zivsaimniecības nolīgumi, nolīgumi*

¹⁵⁶ Iepriekš piekrišana bija jāsniedz tikai gadījumā, ja iekšējus noteikumus pieņēma saskaņā ar koplēmuma procedūru un ja tajos bija jāizdara grozījumi saistībā ar nolīgumu (bijušais EKL 300. panta 3. punkts).

¹⁵⁷ Piemēram, nolīgumi par sadarbību krimināllietās.

¹⁵⁸ Šo kaimiņattiecību politiku paziņoja Eiropadomes 2008. gada 13. un 14. marta sanāksmē Briselē, lai atsāktu 1995. gadā ierosināto Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu Barselonas procesu. Šis Vidusjūras reģiona kaimiņattiecību politikas struktūras ir jau izveidotas (Savienība Vidusjūras reģionam).

transporta jomā un *tirdzniecības nolīgumi*, kurus slēdz lauksaimniecības un zivsaimniecības produktu, kā arī kultūras, audiovizuālo un izglītības pakalpojumu tirdzniecības jomā.

LESD kopējās tirdzniecības politikas sadaļā skaidri minētas divas nolīgumu jomas attiecībā uz strukturālo un kohēzijas politiku (LESD 207. pants):

- nolīgumi *transporta jomā* (LESD 207. panta 5. punkts) ar norādi uz LESD 90.–100. pantu, kas nosaka šīs jomas pamatu, un 218. pantu par starptautisku nolīgumu apspriešanu un noslēgšanu šajā jomā (3.5. punkts);
- *kultūras, audiovizuālo un izglītības pakalpojumu tirdzniecības nolīgumi* (LESD 207. panta 4. punkta a) un b) apakšpunkts), kurus slēdz saskaņā ar 218. pantā noteikto procedūru; tomēr lēmumu par šo nolīgumu apspriešanu un noslēgšanu vienprātīgi pieņem Padome, lai aizsargātu kultūras izņēmumu un nodrošinātu labu izglītības pakalpojumu sniegšanu valsts līmenī (sk. 3.6.2. un 3.6.3. punktu).

Paradoksāli, ka LESD nemin starptautiskos *zivsaimniecības* nolīgumus, kaut arī to ir visvairāk. Jau norādīts (3.3. punkts), ka šos īpašos nolīgumus slēdz saskaņā ar LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunktā noteikto procedūru (ar Eiropas Parlamenta piekrišanas atzinumu), ja zivsaimniecība attiecās uz kādu no jomām, kurās piemēro parasto likumdošanas procedūru (LESD 43. panta 2. punkts un 218. panta a) apakšpunkta v) daļa). Turklāt *zivsaimniecības partnerības nolīgumi* ar trešām valstīm (kad Savienība maksā par piekļuvi zvejas resursiem) būs pakļauti LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunkta iv) daļā noteiktajai procedūrai, ja tie nopietni ietekmē Savienības budžetu¹⁵⁹).

Turklāt zivsaimniecības produktu tirdzniecību vispārēji regulē daudzpusēji noteikumi, kas pieņemti PTO ietvaros¹⁶⁰) un attiecas uz kopējo tirdzniecības politiku — KTP (LESD 207. pants). Tomēr iekšējos vadības pasākumus pieņem saskaņā ar LESD 43. pantu (KZP) un jo īpaši saistībā ar *tirgus kopīgo organizāciju zivsaimniecības un akvakultūras produktu nozarē*¹⁶¹) (2.3.1. punkts).

LESD sadaļā par starptautiskiem nolīgumiem nav arī minēta *lauksaimniecība*, kaut arī šī ir galvenā joma, kurā Savienība slēdz *preferenču nolīgumus* (ar Vidusjūras baseina valstīm, ĀKK valstīm, *MERCOSUR* u. c.). Šie preferenču nolīgumi (kā arī dažas vienaspusējas koncesijas, par kurām nolemj, pamatojoties uz vispārējo preferenču sistēmu — VPS) ir starp kopējo kopienas politiku (LESD 207. pants) un sadarbības politiku ar trešām valstīm (LESD 208.–213. pants).

Atbilstīgi *nolīguma* mērķim un galvenajam priekšmetam Savienība var slēgt *īpašu sadarbības līgumu* (pamatojoties uz LESD 209. panta 2. punktu un 212. panta 3. punktu) vai *tirdzniecības nolīgumu* (saskaņā ar LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunktā noteikto procedūru). Eiropas Parlaments un Padome saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru nosaka pasākumus, kas nepieciešami *sadarbības politikas īstenošanai* (LESD 209. panta 1. punkts un 212. panta 2. punkts) un pasākumus, kas nosaka *kopējās tirdzniecības politikas īstenošanu* (LESD 207. panta 2. punkts).

¹⁵⁹ Ir vairāki *zvejniecības nolīgumu veidi*: a) *partnerības nolīgumi*, saskaņā ar kuriem Eiropas flote iegūst piekļuves tiesības zvejas resursiem, paredzot finansiālu atlīdzību, vai piekļuves tiesības tirgum, nosakot zemākus muitas tarifus; b) *savstarpēji nolīgumi*, ar kuriem paredz zvejas iespēju apmaiņu starp Kopienas flotēm un trešo valstu flotēm (Ziemeļeiropā); c) *daudzpusēji nolīgumi ar reģionālajām zivsaimniecības organizācijām* (RZO), lai novērstu nelegālu zveju; un d) *starptautiskas konvencijas*, lai veicinātu godīgu un efektīvu zvejas resursu izmantošanu un aizsargātu jūras vidi.

¹⁶⁰ Lēmums 94/800/EK, OV L 336, 23.12.1994.

Kaut arī Līgums to neparedz, lauksaimniecības produktu tirdzniecību pašreiz īsteno ar Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) daudzpusējiem nolīgumiem un jo īpaši ar *nolīgumu par lauksaimniecību*¹⁶². Jau norādīts (2.3.1. punkts), ka kompetenču sadalījumu starp KLP un KTP noteica ar EKT atzinumu 1/94 attiecībā uz PTO¹⁶³. Savienības vispārējās saistību noteikumus attiecībā uz daudzpusējās tirdzniecības sistēmu nosaka, pamatojoties uz LESD 207. panta 2. punktu (KTP), bet iekšējos vadības pasākumus pieņem, pamatojoties uz LESD 43. pantu (KLP) un jo īpaši *vienotā TKO* ietvaros¹⁶⁴.

3.9. Jaunā Savienības tiesību aktu tipoloģija: deleģēto aktu un īstenošanas aktu apskats (LESD 290. un 291. pants)

Lisabonas līgumā (LESD 288. pants) saglabāti EKL paredzētie juridiskie instrumenti (bijušais EKL 249. pants). Tiek skaidri nodalīti leģislatīvie akti (regulas, direktīvas, lēmumi), ko pieņem ar parastu vai īpašu likumdošanas procedūru (LESD 289. pants), un neleģislatīvi akti (atzinumi, ieteikumi, deleģētie akti, īstenošanas akti) (LESD 288. pants un 290.–292. pants). Taču būtiskākie jauninājumi ir saistīti ar *deleģētiem aktiem* (LESD 290. pants) un *īstenošanas aktiem* (LESD 291. pants).

Nošķirot leģislatīvos aktus un deleģētos aktus un atzīstot Komisijas īpašās izpildpilnvaras, kas pakļautas abu likumdevēju iestāžu vienādai uzraudzībai, tiks uzlabota Eiropas likumdošanas kvalitāte¹⁶⁵. Tomēr joprojām ir jādefinē vairāki deleģēto aktu elementi un jānosaka īstenošanas aktu jaunais regulējums.

3.9.1. Deleģētie akti

Ar LESD 290. panta 1. punktu nosaka, ka ar leģislatīvu aktu Komisijai var dot pilnvaras pieņemt *vispārēji piemērojamus neleģislatīvus aktus*, lai papildinātu vai grozītu dažus *nebūtiskus* leģislatīvu aktu *elementus*.

Jāatzīst, ka nav viegli pamata aktā noteikt, kuri elementi ir *būtiski* un kuri ir *nebūtiski*. Tomēr pašreizējā EKT tiesu prakse ļauj pietiekami precīzi nodalīt šos elementus¹⁶⁶. *Pamata leģislatīvais akts* var ietvert šādas trīs noteikumu grupas:

- noteikumus, kas ietver *būtiskus elementus*, uz kuriem nedrīkst attiekties ne pilnvaru deleģēšana, ne īstenošana — piemēram, akta vispārējās nostādnes, vispārējie pamatprincipi vai struktūru (regulējoša vai atbalsta) piemērošanas joma;
- noteikumus, kas ietver *nebūtiskus elementus*, uz kuriem var attiekties pilnvaru deleģēšana, lai tos grozītu vai papildinātu;

¹⁶¹ Regula (EK) Nr. 104/2000, OV L 17, 21.1.2000. (V sadaļa).

¹⁶² Lēmums 94/800/EK, OV L 336, 23.12.1994. Ar Regulu (EK) Nr. 3290/1994 (OV L 349, 31.12.1994.) izveido PTO iekšēju lauksaimniecības nolīgumu.

¹⁶³ EKT 1994. gada 15. novembra atzinums 1/64, EKT prakses apkopojums I-5267.

¹⁶⁴ Regula (EK) Nr. 1234/2007, 16.11.2007. (III daļa. Tirdzniecība ar trešām valstīm).

¹⁶⁵ 3. punkts Eiropas Parlamenta 2009. gada 7. maija Rezolūcijā Nr. T6-0387/2009. Sk.

<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5609042&noticeType=null&language=fr>.

¹⁶⁶ Tiesu prakse, kas jo īpaši saistīta ar komitoloģiju lauksaimniecības jomā: EKT 1970. gada 17. decembra spriedums lietā 25/70, *Koester, Recueil*, 1161; EKT 1997. gada 13. decembra spriedums lietā C-103/96, *Eridiana Beghin-Say, Recueil*, I-1453. Ipp. Galveno EKT spriedumu saraksts attiecībā uz komitoloģiju pieejams IPOLNET vietnē:

<http://www.ipolnet.ep.parl.union.eu/ipolnet/webdav/site/myjahiasite/shared/code/List%20of%20relevant%20OECJ%20rulings.pdf>.

- noteikumus, kas ietver *nebūtiskus elementus*, kurus varētu precizēt vai paskaidrot, piemērojot īstenošanas procedūru (LESD 291. pants) (3.9.2. punkts).

Teorētiski deleģēto aktu prakse varētu apdraudēt Parlamenta likumdošanas funkciju. Tomēr jānorāda, ka pilnvaru deleģēšanas sistēma paredz Parlamentam vairākas *garantijas*:

- pirmkārt, tam jāpiekrīt šai procedūrai, jo deleģēšanu nosaka ar legīslatīvu aktu, ko Parlaments ar Padomes līdzdalību ir iepriekš pieņēmis (LESD 290. panta 1. punkta otrā daļa);
- turklāt šajā aktā jānosaka „*pilnvaru deleģēšanas saturs, apjoms un ilgums*” (LESD 290. panta 1. punkta otrā daļa);
- turklāt tas var paredzēt arī citus nosacījumus, piemēram, Eiropas Parlamenta vai Padomes *pilnvaras atsaukt* deleģēšanu (LESD 290. panta 2. punkta a) apakšpunkts), kā arī abu likumdevēju *pilnvaras izteikt iebildumu* attiecībā uz deleģēto aktu, tādējādi apturot tā stāšanos spēkā (LESD 290. panta 2. punkta b) apakšpunkts); piemērojot abas minētās pilnvaras, Parlaments pieņem lēmumu ar savu locekļu balsu vairākumu (LESD 290. panta 2. punkta trešā daļa);
- visbeidzot, LESD 290. pantā paredzētie nosacījumi nav galīgi, un Eiropas Parlaments var ierosināt citus, izmantojot parastajā likumdošanas procedūrā tam paredzētās pilnvaras ierosināt grozījumus (piemēram, pieprasot papildinformāciju par Komisijas īstenojamiem pasākumiem vai pastiprinot kontroli).

Protams, lai efektīvi īstenotu šīs garantijas, Parlamenta komitejām ciešāk jāpārrauga Komisijas tiesību aktu priekšlikumi. Deleģēšana nevar kļūt par parastās likumdošanas instrumentu, un Eiropas Parlamentam ir jāsauglabā tās izņēmuma raksturs. Deleģēto aktu plaša izmantošana apdraudētu iestāžu līdzsvaru, pārredzamības principu un pat Savienības likumdošanas procedūru likumību.

Pašlaik juridisks strīds deleģēto aktu jomā ir saistībā ar tiesību aktu priekšlikumu, kas iekļauts Komisijas „*omnibusa*” *paziņojumā*⁽¹⁶⁷⁾ un ar ko izveido zilo tunzivju nozvejas dokumentēšanas programmu⁽¹⁶⁸⁾.

Šajā kontekstā Komisija 2009. gada decembrī iepazīstināja ar paziņojumu par jaunajiem *deleģētajiem aktiem*, īstenojot LESD 290. panta noteikumus⁽¹⁶⁹⁾. Šajā dokumentā Komisija sniedz paraugus ar standarta formulējumiem, kas piemērojami turpmākai pilnvaru deleģēšanai (jo īpaši attiecībā uz deleģēšanas ilgumu un atsaukšanas vai iebildumu tiesībām). Tomēr jānorāda, ka šajā jomā LESD nenosaka EP jebkādas likumdošanas pilnvaru ierobežojumus. Tas nozīmē, ka šie paraugi likumdevējiem nav saistoši. Pamatojoties uz iepriekšminēto, Parlaments drīzāk atbalstītu katra atsevišķa gadījuma izvērtēšanu, pārraugot pareizu deleģēšanas apstiprinājuma, iebildumu un atsaukuma prerogatīvu īstenošanu. Pirms balsojuma plenārsēdē EP Komiteju priekšsēdētāju konferencei nākamo mēnešu laikā jāsniedz atzinums par turpmāku pilnvaru deleģēšanas sistēmu, atbildot uz Komisijas paziņojumu⁽¹⁷⁰⁾.

¹⁶⁷ COM(2009) 665, 2.12.2009.

¹⁶⁸ COM(2009) 406, 3.8.2009.

¹⁶⁹ COM(2009) 673, 9.12.2009. Sk. arī 2009. gada 12. novembra neoficiālu dokumentu: *Līguma par Eiropas Savienības darbību 290. panta īstenošana*.

¹⁷⁰ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5840472>.

3.9.2. Īstenošanas akti (iepriekšējā „komitoloģijas” procedūra)

Lisabonas līgums nošķir deleģētos aktus un īstenošanas aktus. Iepriekš šos divus aktu veidus noteica ar grozīto 1999. gada 28. jūnija Lēmumu 1999/468/EK (lēmums saistībā ar komitoloģiju) ¹⁷¹). Turpmāk deleģēto aktu pieņemšanu noteiks ar tā pamata tiesību aktu (sk. 3.9.1. punktu), savukārt, lai pieņemtu īstenošanas aktu, vispirms ir jāpieņem regula, kurā „*paredz normas un vispārīgus principus par dalībvalstu kontroles mehānismiem, kas attiecas uz Komisijas īstenošanas pilnvaru piemērošanu*” (LESD 291. panta 3. punkts).

Ar LESD 291. panta 2. punktu nosaka, ka šie akti piešķir Komisijai vai, KĀDP jomas gadījumos, Padomei īstenošanas pilnvaras. Īstenošanas aktu var pieņemt tikai gadījumā, ja ir nepieciešami vienādi nosacījumi juridiski saistošo Savienības aktu īstenošanai. Citos gadījumos dalībvalstis pašas pieņem visus tiesību aktus, kas vajadzīgi, lai īstenotu juridiski saistošos Savienības aktus (LESD 291. panta 1. punkts).

Jākonstatē, ka šajā jomā LESD piešķir Parlamentam jaunas pilnvaras. EKL noteica, ka lēmumu par komitoloģiju Padome pieņem vienprātīgi un ar Parlamentu tikai apspriežas (bijušā EKL 202. panta trešais ievilkums), bet LESD Parlamentam turpmāk paredz būtiskāku nozīmi, nosakot, ka nepieciešamās regulas turpmāk pieņems saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru (LESD 291. panta 3. punkts).

Pamatojoties uz iepriekšminēto, Komisijai ir jāsniedz *priekšlikums regulai*, ar kuru nosaka normas un vispārīgus principus par dalībvalstu kontroles mehānismiem, kas attiecas uz īstenošanas pilnvaru piemērošanu. Šim jaunajam regulējumam principā jābūt pieņemtam līdz 2010. gada jūnijam saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru. Līdz šīs jaunās regulas pieņemšanai Eiropas Parlaments, Padome un Komisija ir nolēmuši¹⁷²) turpināt piemērot noteikumus, kas paredzēti iepriekš minētajā lēmumā par komitoloģiju, ciktāl tos neskar LESD pārejas noteikumi, saskaņā ar kuriem turpina īstenošanas pilnvaru piemērošanu¹⁷³).

Pašlaik Parlamentam jāspriež par noteikumiem, ar kuriem nodrošina atbilstību jaunajām (ļoti kompleksajām) procedūrām, kuras aizstāj iepriekšējo komitoloģijas mehānismu. Noteikumus (kas iekļaujami jaunajā regulā attiecībā uz labāku Parlamenta kontroli) vajadzētu diferencēt no to īstenošanas ikdienā (apzinoties darba apjomu, ko šāda īstenošana radītu Parlamenta komitejām). Turklāt jauno procedūru salīdzinājumā ar iepriekšējo komitoloģijas procedūru vajadzētu būtiski vienkāršot.

¹⁷¹ OV L 184, 17.7.1999., 23. lpp. Lēmums 2006/512/EK (OV C 255, 21.10.2006., 4. lpp.), ar ko groza iepriekšminēto lēmumu. Informācijai par komitoloģiju sk. „*Comitology Handbook - the European Parliament's work in the field of comitology*”, Conference of Committee Chairs, 2009 (<http://www.ipolnet.ep.parl.union.eu/ipolnet/cms/lang/fr/pid/2335>).

¹⁷² Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas deklarācija par Līguma par Eiropas Savienības darbību 291. panta piemērošanu. Šī deklarācija ir pagaidu risinājums, ko EP pieprasa ar savu 2009. gada 7. maija rezolūciju (73. punkts Rezolūcijā Nr. T6-0373/2009).

¹⁷³ Jāatzīmē, ka ar Lisabonas līgumu svītros EKL 202. pantu, kurš paredzēja Komisijas īstenošanas pilnvaras, ko tai piešķir Padome. Lai gan 202. pantu būtībā aizstāj ar LES 16. panta 1. punktu un LESD 290. un 291. pantu, šajā jomā joprojām trūkst tiesiskā regulējuma.

3.10. Citi horizontāli grozījumi: Līgumu pārskatīšanas procedūras (LES 48. pants) un pilsoņu iniciatīvas tiesības (LES 11. panta 4. punkts un LESD 24. pants)

Ar Lisabonas līgumu veic *horizontālus grozījumus*, kas varētu radīt būtiskas izmaiņas strukturālās un kohēzijas politikas jomā. Tas galvenokārt attiecas uz Parlamenta tiesībām ierosināt *Līgumu pārskatīšanu* (jo īpaši saskaņā ar *vienkāršotu pārskatīšanas procedūru*) un *pilsoņu iniciatīvas tiesībām*.

3.10.1. Vienkāršotas līgumu pārskatīšanas procedūras

Ar LES 48. pantu nosaka trīs līgumu pārskatīšanas procedūras — *parasto pārskatīšanas procedūru*, ko veic ar Konventa un SK līdzdalību un saskaņā ar kuru groza visus Līgumus (LES 48. panta 2.–5. punkts); divas *vienkāršotas pārskatīšanas procedūras*, saskaņā ar pirmo no tām pilnībā vai daļēji groza LESD trešās daļas noteikumus (*Savienības iekšpolitika un rīcība*) (LES 48. panta 6. punkta) un ar otru Padomes tiesības pieņemt lēmumus vienprātīgi aizstāj ar atļauju pieņemt lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu vai īpašu likumdošanas procedūru leģislatīvu aktu pieņemšanā aizstāj ar parasto likumdošanas procedūru (LESD 48. panta 7. punkts).

Šajā punktā komentēta *pirmā vienkāršotā procedūra*, kas skaidri paredz iespēju pēc *Eiropas Parlamenta ierosinājuma* pārskatīt strukturālo un kohēzijas politiku, nepaplašinot Savienības kompetences (LES 48. panta 6. punkta trešā daļa).

Eiropas Parlaments var iesniegt *Eiropadomei* tādu grozījumu projektu, kas *pilnībā vai daļēji skar LESD noteikumus* attiecībā uz šādām strukturālās un kohēzijas politikas jomām — lauksaimniecība un zivsaimniecība (LESD 38.–44. pants), transports (LESD 90.–100. pants); izglītība, jaunatne un sports (LESD 165. pants), kultūra (LESD 167. pants), Eiropas komunikāciju tīkli (LESD 170.–172. pants), ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija (LESD 174.–178. pants) un tūrisms (LESD 195. pants). Tomēr ar šo vienkāršoto procedūru nevar pārskatīt Līguma sadaļu par starptautiskiem nolīgumiem (LESD piektā daļa — „Savienības ārējā darbība”) (sk. 3.8. punktu) vai grozīt finanšu noteikumus (LESD sestā daļa) (sk. 4. punktu).

Vienkāršotās procedūras ietvaros LESD neparedz Konventa un SVK sasaukšanu. Tomēr tas nosaka, ka lēmumu par grozījumiem Padome pieņem vienprātīgi pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu. Turklāt minētais lēmums nestājas spēkā, kamēr to nav ratificējušas dalībvalstis atbilstoši savām iekšējām procedūrām (LES 48. panta 6. punkta otrā daļa).

Šī pirmā vienkāršotā procedūra ir jo īpaši daudzsološa, lai aktualizētu un pielāgotu noteikumus saistībā ar *lauksaimniecību un zivsaimniecību* (LESD trešās daļas III sadaļa), kas KLP un KZP attīstībā ir palikuši novārtā (sk. 3.2. un 3.3. punktu). Eiropas Parlaments varētu Padomei iesniegt šīs sadaļas grozījumu projektu, ieviešot principus, ar kuriem turpmāk pārvaldītu šīs divas politikas jomas un to galvenos mehānismus.

Šobrīd varbūt ir pārāgri spriest par šo, tik lielā mērā politisko pasākumu, īstenošanu. Tomēr, ņemot vērā, ka līdz brīdim, kad stāsies spēkā jaunais finanšu plāns, būtiskas reformas tiks veiktas KLP un KZP, Parlaments varētu Eiropadomei iesniegt primāro tiesību aktu grozījumu projektu periodam pēc 2014. gada. Ar šiem grozījumiem varētu konsolidēt jau pieņemto sekundāro tiesību aktu shēmu.

3.10.2. Pilsoņu iniciatīvas tiesības

Ar LES 11. panta 4. punktu paredz, ka Savienības pilsoņi, kuru skaits nav mazāks par vienu miljonu un kuri pārstāv ievērojamu dalībvalstu skaitu, var izrādīt iniciatīvu un aicināt Eiropas Komisiju saskaņā ar tās pilnvarām iesniegt atbilstīgu priekšlikumu jautājumos, kuros pēc pilsoņu ieskata līgumu īstenošanai ir nepieciešams Savienības tiesību akts.

Eiropas Parlaments un Padome, pieņemot regulas saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru, paredz noteikumus procedūrām un nosacījumiem, kas nepieciešami pilsoņu iniciatīvai, tostarp nosaka minimālo dalībvalstu skaitu, kas tiem jāpārstāv (LES 11. panta 4. punkta otrā daļa, LESD 24. panta pirmā daļa).

Šajā kontekstā Komisija pēc Eiropas Parlamenta 2009. gada 7. maija rezolūcijas⁽¹⁷⁴⁾ sagatavoja Zaļo grāmatu par Eiropas pilsoņu iniciatīvu⁽¹⁷⁵⁾. Tās mērķis ir izzināt visu ieinteresēto personu viedokļus par galvenajiem jautājumiem, kas ietekmēs topošo regulu par šī jaunā institucionālā instrumenta procedūru un praktiskajiem risinājumiem. Tā kā tai ir jāstājas spēkā līdz 2010. gada decembrim, tiesību akta priekšlikums gaidāms tuvākajos mēnešos.

Ar Zaļo grāmatu ir uzsākti pētījumi par šādiem jautājumiem — *Minimālais to dalībvalstu skaits*, kuras pārstāv pilsoņi (Komisija un Parlaments ierosina, ka šis sliekšnis ir viena ceturtdaļa no visu dalībvalstu skaita)⁽¹⁷⁶⁾; *minimālais atbalstītāju skaits* katrā dalībvalstī (Komisija ierosina, ka šī proporcija ir 0,2 % no dalībvalsts iedzīvotāju skaita, kas ir ekvivalents EP ierosinātajam sliekšnim, proti, vismaz 1/500 daļa no iedzīvotājiem)⁽¹⁷⁷⁾; *iniciatīvas dalībnieku minimālais vecums* (Komisija ierosina, ka šis vecums ir 16 vai 18 gadi, bet Parlaments paredz šo vecumu noteikt, pamatojoties uz dalībvalsts tiesību aktiem par tiesībām piedalīties vēlēšanās)⁽¹⁷⁸⁾; *pilsoņu iniciatīvas forma un formulējums* un procedūras prasības, jo īpaši attiecībā uz parakstu vākšanu, pārbaudīšanu un autentificēšanu (EP ierosina īpašu procedūru, kuru veido pieci posmi)⁽¹⁷⁹⁾.

Pilsoņu iniciatīvas tiesības Eiropas demokrātijai piešķirs jaunu dimensiju un veicinās sabiedrības diskusiju par kopējās politikas jomām, jo īpaši par strukturālo un kohēzijas politiku. Konkrētāk, šīs iniciatīvas tiesības nodrošinās Savienības pilsoņu tiešu līdzdalību kopējās politikas un rīcības īstenošanā. Turklāt gaidāmās dažu *kopējās politikas jomu (KLP, reģionālā politika, KZP) reformas* kontekstā pilsoņu iniciatīvas tiesības spēcina pilsoniskās sabiedrības nozīmi Eiropas tiesību aktu izstrādē un pārskatīšanā, un nešaubīgi arī jaunā finanšu plāna lēmumu pieņemšanā. Šajā kontekstā pilsoņu iniciatīvas tiesības palīdzēs Eiropā veicināt sabiedriskas debates par Kopienas *prioritātēm un stratēģijām*, lai risinātu Savienības *galvenos uzdevumus* (te jāmin tirdzniecības un finanšu jomas globalizācija, Eiropas sociālā modeļa izstrāde un aizsardzība, cīņa pret klimata izmaiņām, demogrāfisko lejupslīdi, bada un pārtikas krīzes novēršana, ilgtspējīga attīstība u. c.).

Eiropas Parlaments, kā vienīgā tiešās vēlēšanās ievēlētā ES iestāde, atzinīgi vērtē šo pilsoņu iniciatīvas tiesību iekļaušanu līgumos. Vienlaikus tam būs uzmanīgi jāseko konkrēto iniciatīvu izpildei un, iespējams, jāpielāgo savs likumdošanas darba plāns.

¹⁷⁴ Eiropas Parlamenta 2009. gada 7. maija Rezolūcija Nr. T6-0389/2009 ar prasību Komisijai iesniegt priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par pilsoņu iniciatīvas īstenošanu <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5665862&noticeType=null&language=fr>

¹⁷⁵ COM(2009) 622, 11.11.2009.

¹⁷⁶ Iepriekš minētās 2009. gada 7. maija rezolūcijas pielikuma 1. punkts.

¹⁷⁷ Iepriekš minētās 2009. gada 7. maija rezolūcijas pielikuma 2. punkts.

¹⁷⁸ Iepriekš minētās 2009. gada 7. maija rezolūcijas pielikuma 3. punkts.

¹⁷⁹ Iepriekš minētās 2009. gada 7. maija rezolūcijas pielikuma 4. punkts un nākamie punkti.

4. IZMAIŅAS BUDŽETA JOMĀ

4.1. Galvenā ietekme uz strukturālo un kohēzijas politiku

Ar Lisabonas līgumu paredz būtiskus finanšu noteikumu grozījumus līgumos un to regulējumos, jo īpaši saistībā ar iestāžu attiecībām un lēmumu pieņemšanas procedūrām. Ar to LESD sestajā daļā iekļauj jaunu II sadaļu ar sešām nodaļām un 15 pantiem¹⁸⁰). Patiesībā jaunajā Līgumā bez būtiskiem grozījumiem iekļauti 2004. gada Starpvaldību konferencē (SK) apstiprinātie finanšu noteikumi.

Vairums jauno finanšu noteikumu ir vispārīgi. Tomēr tie īpaši skar strukturālās un kohēzijas politikas jomu izdevumus, kas pašreiz veido Kopienas budžeta izdevumu lielāko daļu (73,7 % 2010. gadā) (1. tabula). Izmaiņas jo īpaši ietekmē KLP (42 % no budžeta) un reģionālo politiku (28 %), kas ir divas svarīgākās Savienības izdevumu politikas jomas.

1. tabula: STRUKTURĀLĀ UN KOHĒZIJAS POLITIKA – BUDŽETS 2010. GADAM

KOMISIJAS 2010. GADA BUDŽETS		
	Saistības (miljoni EUR)	Kopā %
Lauksaimniecība un lauku attīstība	58 080,71	41,9 %
Reģionālā politika	38 896,65	28,1 %
Transports	2 296,49	1,7 %
Izglītība un kultūra	1 821,86	1,3 %
Zivsaimniecība un jūrlietas	1 001,19	0,7 %
Tūrisms	4,60	0,0 %
Strukturālā un kohēzijas politika	102 101,50	73,7 %
Komisijas kopbudžets⁽¹⁸¹⁾	138 515,40	100 %

Avots: Eiropas Savienības vispārējais budžets 2010. finanšu gadam. Rādītāji. 2010. gada janvāris (http://ec.europa.eu/budget/library/publications/budget_in_fig/syntchif_2010_lv.pdf).

¹⁸⁰ LESD 310.–325. pants.

¹⁸¹ Lauksaimniecība: 05. sadaļa; Reģionālā politika: 13. sadaļa; Transports 06 02, 06 03 un citas 06. sadaļas apropriācijas; Izglītība un kultūra: 09. sadaļa (Informācijas sabiedrība un plašsaziņas līdzekļi) un 15. sadaļa (Izglītība un kultūra) un 09 06 (Audiovizuālā politika un MEDIA programma); Zivsaimniecība: 11. sadaļa; Tūrisms: 02 02 08.

Lisabonas līgumā noteiktie *galvenie elementi* attiecībā uz finanšu shēmu ir⁽¹⁸²⁾:

- Ikgadējās budžeta procedūras vienkāršošana, *novēršot atšķirību starp obligātajiem izdevumiem (OI) un neobligātajiem izdevumiem (NI), atceļot provizoriskā budžeta projekta (PBP) un EP otrā lasījuma kārtību.*
- *Jaunas ikgadējās budžeta procedūras ieviešana, kas līdzīga parastajai likumdošanas procedūrai, paredzot vienu lasījumu un saskaņošanu starp abām budžeta lēmējinstādēm.*
- *Daudz gadu finanšu shēmas nostiprināšana LESD.*
- *Jaunās finanšu konstitūcijas ieviešana:*
  - a) *pieņemot jaunu regulu attiecībā uz daudz gadu finanšu shēmu;*
  - b) *pielāgojot Finanšu regulu jaunajiem budžeta pieņemšanas un izpildes principiem;*
  - c) *iespējams, apstiprinot jaunu iestāžu nolīgumu, kurā iekļauti galvenokārt tie noteikumi par iestāžu sadarbību ikgadējās budžeta procedūras laikā, kas nav iekļauti abos iepriekšējos tiesību aktos⁽¹⁸³⁾ (sk. 5. punkta a) apakšpunktu).*

4.2. OI un NI atšķirību novēršana

Iepriekšējā EKL 272. un 273. pantā⁽¹⁸⁴⁾ bija paredzētas divas izdevumu kategorijas:

- a) *izdevumi, „kas tieši izriet no šā Līguma vai tiesību aktiem, kuri pieņemti saskaņā ar to” (OI), jo īpaši izdevumi, kas saistīti ar tirgu un KLP pirmā pīlāra atbalstu vai starptautiskiem nolīgumiem; attiecībā uz šiem izdevumiem Padomei (pirmā budžeta lēmējinstāde) bija izšķirošais vārds, lemjot par budžetu;*
- b) *izdevumi, kas „tieši neizriet no šā Līguma vai saskaņā ar to pieņemtiem tiesību aktiem” (NI), attiecībā uz kuriem Eiropas Parlaments (otra budžeta lēmējinstāde) lēma par maksimālo likmi, par ko var palielināt viena un tā paša tipa izdevumus, ievērojot ieņēmumu un izdevumu līdzsvara principu.*

Lai *vienkāršotu* ikgadējo budžeta pieņemšanas procedūru, LESD ar 314. pantu (bijušais 272. pants) un 315. pantu (bijušais 273. pants) *atceļ šīs atšķirības*. Turpmāk abas budžeta lēmējinstādes *kopīgi lems par visiem budžeta izdevumiem*. Tādējādi Padome iegūst pilnvaras lemt par NI un Parlaments — par OI⁽¹⁸⁵⁾.

Tomēr OI un NI nošķirums saglabāts *Iestāžu nolīgumā par budžeta disciplīnu un pareizu finanšu pārvaldību*⁽¹⁸⁶⁾, kā arī *vispārējā Finanšu regulā*⁽¹⁸⁷⁾, kas turpmāk Parlamentam un

¹⁸² Vispārējs pārskats par iepriekšējo finanšu shēmu īstenošanu (2004/2009), skat: „*The Interinstitutional Agreement of 17 May 2006 and 2005/2009 Budgetary Procedures*”, EP, Policy Department D - Budgetary Affairs, PE 411.271, 30.7.2009.

¹⁸³ Gaidot jauno finanšu shēmu, pieņemta jauna EP Rezolūcija (T7-0067/2009, 12.11.2009) par *pagaidu procedurālajām pamatnostādņēm budžeta jautājumos, ņemot vērā Lisabonas līguma stāšanos spēkā*. Tā galvenokārt ir par budžeta izpildi, budžeta grozījumu pieņemšanu, pārvietojumu apstiprināšanu un iestāžu sadarbības noteikumiem (<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5817052&noticeType=null&language=fr>).

¹⁸⁴ 272. panta 4. punkta otrā daļa; 272. panta 9. punkta pirmā un ceturtnā daļa; 273. panta trešā daļa.

¹⁸⁵ Jāuzsver, ka arī pēc Lisabonas līguma saglabā budžeta apropriāciju iedalījumu: a) *diferencētas apropriācijas (Dap)*, ar kurām finansē daudz gadu darbības noteiktās budžeta jomās un kuras sīkāk *iedala saistību apropriācijās (SAp) un maksājumu apropriācijās (MAp)*; b) *nediferencētas apropriācijas (NAP)* ļauj nodrošināt tādu izdevumu saistības un maksājumus, kuri attiecas uz konkrētā finanšu gada darbībām.

¹⁸⁶ Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas iestāžu nolīgums par budžeta disciplīnu un pareizu finanšu pārvaldību (OV C 139, 14.6.2006., 1. lpp.):

Komisijai jāpieņem saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru pēc apspriešanās ar Revīzijas palātu (LESD 322. pants). Aktualizējot Iestāžu nolīgumu un atbilstīgo finanšu tiesību aktu, tajā veicami grozījumi. Šajā kontekstā Eiropas Parlamenta 2009. gada 7. maija rezolūcija par Lisabonas līguma finansiālajiem aspektiem⁽¹⁸⁸⁾ atzinīgi vērtē Finanšu regulas pārskatīšanu, aptverot to finanšu regulas noteikumu īstenošanu, uz kuriem tiešā veidā attiecas Lisabonas līguma grozījumi (50. punkts 2009. gada 7. maija Rezolūcija). Tajā arī atkārtoti uzsvēta prasība panākt iestāžu vienošanos par optimālu pāreju uz jaunajiem juridiskajiem aktiem un jaunajām lēmumu pieņemšanas procedūrām (G, 51., 52. un 53. punkts).

4.3. Jauna īpašā ikgadējā budžeta pieņemšanas procedūra

LESD sadaļā „Finanšu noteikumi”⁽¹⁸⁹⁾ iekļauta jauna nodaļa „Savienības gada budžets”, ar ko maina un vienkāršo līdzšinējo budžeta procedūru.

Saskaņā ar iepriekšējo procedūru (EKL 272. pants) Komisija ap maiju sniedza *provizorisko budžeta projektu* (PBP), kurā ir ieņēmumu tāme un izdevumu tāme. Vēlākais 1. septembrī pirms budžeta izpildes gada sākuma Padome ar kvalificētu balsu vairākumu pieņēma *budžeta projektu* (BP), ko vēlākais 5. oktobrī iesniedza Eiropas Parlamentam. Padome parasti savu BP izstrādāja līdz *jūlijam*, un par to septembrī balsoja komitejā, bet oktobrī — plenārsēdē ar *vienkāršu balsu vairākumu*.

Ar *LESD jauno 314. pantu atceļ PBP* un nosaka, ka gada budžetu turpmāk nosaka abas Savienības budžeta lēmējinstādes (Eiropas Parlaments un Padome) saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru. Divu lasījumu kārtību budžeta pieņemšanā turpmāk aizstāj ar *vienu lasījumu* — Komisija iesniedz savu priekšlikumu par BP ne vēlāk kā *1. septembrī* (LESD 314. panta 2. punkts). Padome pieņem *nostāju* par budžeta projektu un nosūta to EP ne vēlāk kā 1. oktobrī, darot zināmus visus iemeslus, kas tai likuši grozīt Komisijas priekšlikumu (LESD 314. panta 3. punkts). Jāatgādina, ka agrāk Padome nepamatoja pieņemtos lēmumus par samazinājumiem.

Eiropas Parlaments savā 2009. gada 7. maija Rezolūcijā (30. punkts)⁽¹⁹⁰⁾ uzsver, kā jaunā procedūra un tās paredzētais vienīgais lasījums *de facto* vairs neļauj iestādēm savu nostāju grozīt otrajā lasījumā, kā bija iespējams agrāk. Parlamentam tādēļ būs agrāk jāprecizē *savas politiskās prioritātes* un attiecīgi jāpieņem tāda darba pieeja un organizācija, kas ļauj sasniegt visus izvirzītos mērķus. Kaut arī LESD minēti jaunās budžeta procedūras vispārēji termiņi, tas nenosaka *precīzus Parlamenta darba termiņus*. Šajā sakarībā ir svarīgi izstrādāt pragmatisku grafiku, kas būtu līdzīgs līdzšinējam grafikam, vienlaikus apstiprinot Parlamenta prioritātes un savlaicīgi paredzot Līgumā noteiktos saskaņošanas mehānismus (iepriekšminētās Rezolūcijas 31. un 32. pants)⁽¹⁹¹⁾.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:139:0003:0003:LV:PDF>. OI un NI minēti 13., 23., 34., un 36. punktā, kā arī II pielikuma B un C.5. punktā. Šis nolīgums pēdējoreiz grozīts ar Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu 2009/407/EK (OV L 132, 29.5.2009.):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:132:0008:0009:LV:PDF>.

¹⁸⁷ Padomes Regula (EK) Nr. 1605/2002 (OV L 248, 16.9.2002.)

(<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2002:248:SOM:LV:HTML>)

un Komisijas Regula (EK) Nr. 2342/2002 (OV L 357, 31.12.2002.).

¹⁸⁸ P6_TA(2009)0374 (<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5608282&noticeType=null&language=fr>).

¹⁸⁹ OV C 115, 9.5.2008., 183.–185. lpp.

¹⁹⁰ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5608282&noticeType=null&language=fr>

¹⁹¹ Informācijai par jaunās budžeta procedūras īstenošanas grafiku sk. „Darba dokumentu par Lisabonas līguma ietekmi uz ikgadējo budžeta procedūru”, Budžeta komiteja, referenti *Sidonia Elzbieta Jedrezejewska* un *László Surján*, DT/804312LV.doc, PE 439.064, 9.2.2010.

Jaunā procedūra paredz trīs Parlamenta balsojumus:

- a) Pirmais balsojums ar *kvalificētu balsu vairākumu*, ko veic *četrdesmit divās dienās* pēc Padomes nostājas paziņojuma¹⁹²), ir par BP grozījumiem (LESD 314. panta 4. punkts). LESD neparedz noteikumus šī plenārsēdes balsojuma norisei, ar kuru pieņemtu *EP nostāju* attiecībā uz visām apropriācijām un noslēgtu lasījumu fāzi. Tomēr ņemot vērā plenārsēdē pieņemtos ziņojumus un rezolūcijas par BP, tiesību aktu, kas pašreiz ļauj noteikt stratēģijas pamatnostādnes, kā arī ieviest izmēģinājuma projektus un sagatavošanas pasākumus, nav būtiska pamata nesaglabāt pieņemto procedūru. Parlaments savā 2009. gada 7. maija Rezolūcijā (34. punkts) pauž uzskatu, ka nākotnē Parlamenta rezolūcijai pirms pirmās saskaņošanas sanāksmes būs lielāka nozīme, jo tā ļaus EP oficiāli paziņot tā budžeta prioritātes nākamajam finanšu gadam, neievērojot taktiskus apsvērumus, kas izriet no Padomes nostājas. Turpmāk specializētajām komitejām, kas sagatavo atzinumu, rezolūcijas projekta izstrādē cieši jāsadarbojas (tāpat kā līdz šim) ar Budžeta komiteju (BUDG).
- b) Otrais balsojums ar *vienkāršu balsu vairākumu* ir par Samierināšanas komitejas kopīgo dokumentu. Samierināšanas komitejā ir Padomes locekļi un tikpat daudz locekļu, kas pārstāv Eiropas Parlamentu, un to sasauc gadījumā, ja iestādēm ir nesaskaņas par *budžeta grozījumu projektu* (LESD 314. panta 5. punkts). Ja Samierināšanas komiteja panāk vienošanos, šis balsojums varētu notikt plenārsēdē *novembra* vidū (LESD 314. panta 6. punkts).
- c) Jāpiemin arī *trešais balsojums*, ko veic īpašā kārtā, ja *Padome noraida kopīgo dokumentu*. Šādā gadījumā balsojums notiek, lai nolemtu apstiprināt visus pirmajā lasījumā pieņemtos grozījumus vai dažus no tiem (LESD 314. panta 7. punkts). Tādējādi EP ar *kvalificētu balsu vairākumu* (savu locekļu balsu vairākums + trīs piektdaļas nodoto balsu) ir izšķirošais vārds gada budžeta pieņemšanā.

Papildus vienīgajam balsojumam jāuzsver arī citi ar LESD ieviestie jaunie principi gada budžeta pieņemšanas procedūrā:

- a) *Eiropas Parlamenta izšķirošā nozīme procedūras pabeigšanā* (LESD 314. punkta 7. pants): 1) Samierināšanas komitejas tekstu („kopīgo dokumentu”) vairs neuzskatīs par pieņemtu, ja Eiropas Parlaments to noraida (ar visu tā locekļu vairākumu); 2) ja Padome noraida kopīgo dokumentu, bet EP to apstiprina, tas stājas spēkā vai Eiropas Parlaments ar kvalificētu balsu vairākumu (ar visu tā locekļu vairākumu un trijām piektdaļām nodoto balsu) var nolemt apstiprināt grozījumus, ko tas pieņēmis budžeta projekta pirmajā lasījumā. Ja divdesmit vienas dienas laikā EP un Padome nevienojas par „kopīgo dokumentu”, Komisija iesniedz jaunu budžeta projektu (BP) (LESD 314. panta 7. punkta b) un c) apakšpunkts un 314. panta 8. punkts)¹⁹³).

---

¹⁹² Ņemot vērā, ka Padome savu nostāju nosūta līdz pirmajam oktobrim (LESD 314. panta 3.punkts), Parlamenta balsojums plenārsēdē paredzams oktobra vidū (Sk. iepriekšminēto 2010. gada 9. februāra *darba dokumentu*).

¹⁹³ Ja, finanšu gadam sākoties, budžets vēl nav galīgi pieņemts, tad katru mēnesi ikvienā budžeta nodaļā var iztērēt summu, kas nepārsniedz vienu divpadsmito daļu no iepriekšējā finanšu gada budžeta apropriācijām *attiecīgajā nodaļā*; šie noteikumi Komisijai tomēr *nedod iespēju saņemt apropriācijas, kas pārsniedz vienu divpadsmito daļu no summas, kas paredzēta budžeta projektā tajā pašā nodaļā* (LESD 315. pants).

- b) *Komisijas* iniciatīvas tiesības, kas tai ļauj grozīt budžeta projektu līdz brīdim, kad tiek sasaukta Samierināšanas komiteja (LESD 314. panta 2. punkta otrā daļa) ⁽¹⁹⁴⁾.
- c) Samierināšanas komitejas būtiskā nozīme, veicinot dialogu starp abām budžeta lēmējinstādēm.

Samierināšanas komiteju veido pēc paritātes principa, proti, Padomes locekļi vai viņu pārstāvji, kā arī tikpat daudz locekļu, kas pārstāv Eiropas Parlamentu (LESD 314. panta 5. punkts). LESD nenosaka nedz precīzu locekļu skaitu, nedz Padomes politiskās pārstāvības līmeni. Šie, bez šaubām, ir divi ļoti delikāti jautājumi, kas attiecas uz katru iestādi. Turklāt EP un Padomei pēc iespējas drīzāk jāvienojas par Samierināšanas komitejas labu darbības organizāciju (2009. gada 7. maija Rezolūcijas 41. punkts). Samierināšanas komitejas iepriekšējai pieredzei *likumdošanas* procedūrā⁽¹⁹⁵⁾ principā jāatvieglo vienošanās par Samierināšanas komitejas procedūru un iekšējo organizāciju jaunajā budžeta pieņemšanas kārtībā (piemēram, attiecībā uz tādiem aspektiem kā komitejas prezidiji, sekretariāta un atbalsta personāla sastāvs un tā nozīme, sagatavojamie un tulkojamie dokumenti, darba kārtības un sanāksmju noteikumi – dialogi, iestāžu tehniskās grupas, darba grafiks, debašu, balsojuma un/vai vispārējās procedūras noteikumi u. c.). Faktiski *jaunajā Finanšu regulā*, ar ko aizstāj 2002. gada regulu (sk. 188. piezīmi), vajadzētu iekļaut Samierināšanas komitejas darbības noteikumus (2009. gada 7. maija Rezolūcijas 50. punkts). Paredzēta arī jauna iestāžu vienošanās, ar ko nosaka sadarbības noteikumus gada budžeta pieņemšanas procedūrā (sk. 4.1. un 5.1. punktu).

Daži lēmumi attiecas *tikai uz Eiropas Parlamentu*. Plenārsēdē jau tika uzsvērts, ka Samierināšanas komitejā Parlamenta delegāciju vajadzētu vadīt Budžeta komitejas priekšsēdētājam, un papildus minētās komitejas locekļiem, tajā jābūt arī īpašo Parlamenta komiteju pārstāvjiem, ja tiek apspriests konkrēts jautājums, kas ir tās kompetencē (2009. gada 7. maija Rezolūcijas 40. punkts).

EP Reglaments jau ir grozīts, ietverot jauno budžeta procedūru⁽¹⁹⁶⁾ – katru gadu pirms balsošanas Parlamentā par Padomes nostāju politiskās grupas ieceļ delegācijas locekļus, vēlams no tās komitejas locekļu vidus, kura atbildīga par budžeta jautājumiem, un no citām attiecīgajām komitejām; delegācijas darbu vada Parlamenta priekšsēdētājs. Priekšsēdētājs var uzticēt šo lomu priekšsēdētāja vietniekam, kam ir pieredze budžeta jautājumos, vai par budžeta jautājumiem atbildīgās komitejas (BUDG) priekšsēdētājam. Tomēr vēl jāprecizē to komiteju pārstāvība Samierināšanas komitejā, kuras atbildīgas par strukturālās un kohēzijas politikas jautājumiem (piem., AGRI vai REGI).

Attiecībā uz citiem īpašiem iekšējās kārtības noteikumiem (piem., Parlamenta pārstāvju plenārsēdes pilnvaru joma Samierināšanas komitejā un sarunu brīvība; saikne starp Samierināšanas komitejas sekretariātu un Budžeta komitejas (BUDG) sekretariātu; Samierināšanas komitejas, BUDG, citu specializēto komiteju un politisko grupu savstarpējās

¹⁹⁴ Šajā kontekstā EP 2009. gada 7. maija Rezolūcija (45. punkts) vērš uzmanību uz to, ka noteikums, kurš paredz, ka Komisija savu projektu vairs nevar grozīt pēc Samierināšanas komitejas sasaukšanas, vairs neļauj izmantot tradicionālo rudens grozījuma vēstuli, lai ņemtu vērā jaunākās KLP prognozes un to ietekmi uz budžetu. EP uzskata, ka šādā gadījumā vispiemērotākā procedūra būtu tāda, ka Komisija, ja vajadzīgs, iesniegtu „īpašu budžeta grozījumu” (ĪBG) projektu, tiklīdz pilnībā būtu noteikti visi lauksaimniecības dati.

¹⁹⁵ Eiropas Parlamenta Reglamenta 68. pants (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+RULES-EP+20091201+0+DOC+PDF+V0//LV&language=LV>). Sk. arī ceļvedi „Koplēmums un samierināšana. Kā Parlaments piedalās likumdošanā saskaņā ar Lisabonas līgumu” (DV/795985LV.doc).

¹⁹⁶ Eiropas Parlamenta Reglamenta 75.d pants („Budžeta saskaņošana”) (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+RULES-EP+20091201+0+DOC+PDF+V0//LV&language=LV>).

attiecības; specializēto komiteju nozīme otrajā grozījumu apstiprināšanas balsojumā u. c.) varētu pamatoties uz pieredzi likumdošanas procedūrā⁽¹⁹⁷⁾.

4.4. Daudzgaļu finanšu shēmas un finanšu disciplīnas nostiprināšana LESD

EKL 270. pants tiek atcelts un tā noteikumi par budžeta disciplīnu tiek iekļauti jaunā LESD 310. panta 4. punktā (bijušais 268. pants), kurā minēta arī „*daudzgaļu finanšu shēma*”.

Patiesībā Līgums pārņem un aktualizē lielāko daļu noteikumu par daudzgaļu finanšu plānu, kas iekļauti *Iestāžu nolīgumā par budžeta disciplīnu un pareizu finanšu pārvaldību*⁽¹⁹⁸⁾. Tas nozīmē, ka ar LESD 312. pantu „*daudzgaļu finanšu shēma*” (DFS) un tās noteikumi tiek pirmoreiz iekļauti primārā tiesību aktā.

Lisabonas līguma noteikumi apstiprina DFS *ilgumu* (pieci gadi) (LESD 312. panta 1. punkts) un paredz, ka *regulu*, kas nosaka apropriāciju gada maksimālo apjomu un aizstāj Iestāžu nolīgumu, pieņem saskaņā ar *īpašu likumdošanas procedūru* (LESD 312. panta 2. punkts), kā arī nosaka, ka Kopienas daudzgaļu programma ņem vērā *izdevumu kategorijas*, kas atbilst galvenajām Savienības darbības nozarēm (LESD 312. panta 3. punkts)⁽¹⁹⁹⁾.

Šajā kontekstā pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā jāuzsāk sarunas par *jaunās regulas* pieņemšanu, lai aktualizētu budžeta disciplīnas un finanšu plāna noteikumus. Šos noteikumus kopīgi pieņems Parlaments un Padome saskaņā ar iepriekšminēto *īpašo likumdošanas procedūru*.

Jāatzīmē, ka lēmumu par šo jaunu regulu Padome pieņem *vienprātīgi* pēc Eiropas Parlamenta locekļu vairākuma piekrišanas. EP tomēr pauž nožēlu, ka šo lēmumu Padome pieņem vienprātīgi, tādējādi sarežģījot procedūru un veicinot tādu sarunu veidu, kurās tiek meklēts „*mazākais kopsaucējs*” (2009. gada 7. maija Rezolūcijas 8. punkts). EP mudina Padomi, tiklīdz iespējams, izmantot klauzulu, kas tai ļauj ar vienprātīgi pieņemtu lēmumu pāriet uz kvalificētu balsu vairākumu DFS pieņemšanai (312. panta 2. punkta otrā daļa).

Parlaments pauž nožēlu arī par to, ka jaunajā procedūrā tam būs tikai apstiprināšanas tiesības, nevis reālas koplēmuma pilnvaras attiecībā uz jauno regulu (2009. gada 7. maija rezolūcijas 9. punkts). Parlaments tomēr uzstāj, ka saskaņā ar Lisabonas līgumu shēmas pieņemšanas procedūras laikā iestādes veic visus vajadzīgos pasākumus, lai sekmētu tās pieņemšanu (LESD 312. panta 5. punkts), un tāpēc tas aicina Padomi veidot *strukturētu dialogu* ar Parlamentu, lai varētu pilnībā ņemt vērā tā prioritātes.

¹⁹⁷ Turklāt EP Reglamenta 75.d pants nosaka, ka 68. un 69. pantu par samierināšanu likumdošanas procedūrā var piemērot budžeta jomā.

¹⁹⁸ Sk. iepriekš (187. zemsvītras piezīme): OV C 139, 14.6.2006., 1. lpp.
(<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:139:0003:0003:LV:PDF>)

¹⁹⁹ Parlamenta 2009. gada 7. maija Rezolūcijā Nr. T6-0387/2009 (50. punkts) pieprasīts, lai finanšu programmas pamatā ir „*likumdošanas programma*” vai „*līgums*”, par ko Parlaments, Padome un Komisija pieņem lēmumu Komisijas pilnvaru laika sākumā (iespējams, iestāžu nolīguma veidā)
(<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5609042&noticeType=null&language=fr>).

Visbeidzot, jāatzīmē, ka EP savā 2009. gada 25. marta⁽²⁰⁰⁾ un 7. maija⁽²⁰¹⁾ Rezolūcijā ierosina pielāgot pašreizējo finanšu plānu 2007.–2013. gadam un pagarināt tā darbības termiņu līdz 2016. gadam, lai nodrošinātu, ka jaunā piecu gadu DSF stājas spēkā ne vēlāk kā 2017. gadā. Tādējādi DFS sakristu ar Eiropas Parlamenta un Komisijas pilnvaru laiku un to varētu labāk integrēt vispārējā iestāžu stratēģiskās plānošanas sistēmā. Jāatzīmē arī, ka pašreizējo finanšu plānu termiņa pagarināšana labi iekļautos pašreizējās ekonomikas un finanšu krīzes kontekstā. Līdz ar Stabilitātes pakta pakāpenisku aktualizēšanu, kas paredz 27 dalībvalstu ekonomiku stabilu augšupeju, šis termiņa pagarinājums, bez šaubām, veicinātu debates par Savienības finanšu nākotni.

---

²⁰⁰ Parlamenta 2009. gada 25. marta Rezolūcijas Nr. T6-0174/2009 par 2007.–2013. gada finanšu shēmas termiņa vidusposma pārskatīšanu H punkts un 7. punkta b) un c) apakšpunkts.
(<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5608352&noticeType=null&language=fr>).

²⁰¹ Iepriekš minētā Rezolūcija Nr. T6-0374/2009 (11., 13. un 16. punkts) un iepriekšminētā Rezolūcija Nr. T6-0387/2009 (J, 50. un 51. punkts).
(<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5609042&noticeType=null&language=fr>).

5. PĒCVĀRDS: LISABONAS LĪGUMA PAKĀPENISKA ĪSTENOŠANA

Lisabonas līgums ir būtisks pagrieziena punkts Savienības iestāžu attīstībā. Kaut arī jaunus grozītus līgumus nevar oficiāli pielīdzināt Konstitūcijai, tos var raksturot kā Konstitūciju materiālā nozīmē, pamatojoties uz ilgo Eiropas Kopienų Tiesas (EKT) praksi.

Ar Lisabonas līgumu pilnībā atzīst Eiropas Parlamentu kā vienu no divām Savienības likumdošanas un budžeta pieņemšanas iestādēm (LES 14. panta 1. punkts). Tomēr joprojām ir jānovērš trūkumi attiecībā uz jauno kompetenču īstenošanu un jaunajiem instrumentiem, kas jāizmanto. Dažkārt līgumos ir neskaidri noteiktas kompetences un/vai procedūras, tādējādi rosinot to pretrunīgu interpretāciju. Citkārt jaunais primārais tiesību akts tieši nenorāda Parlamenta jaunās kompetences, taču tās netieši izriet no Lisabonas līguma noteikumiem par šīs lēmējīstādes nozīmi.

Eiropas Parlamentam, kā iestādei, kas visvairāk gūst no jaunā līguma, šie sasniegumi būs jāīsteno kopā ar citām iestādēm, lai pilnībā atzītu tā jaunās prerogatīvas. Patiesībā mēs esam pārejas posmā, kam nākotnē būs izšķiroša nozīme.

a) Tūlītēji regulējuma uzdevumi

Nākamo mēnešu laikā Eiropas Parlamentam jāsniedz atzinums par Komisijas *tiesību aktu priekšlikumiem*, lai nostiprinātu Līguma regulējumu attiecībā uz pilsoņu iniciatīvas tiesībām, jaunajiem komitoloģijas noteikumiem un jauno Savienības „*finanšu konstitūciju*”⁽²⁰²⁾. Šajā jomā sagaidāmas sešas tiesību aktu „*paketes*”:

- a) *Pirmā pakete*, kas jāiesniedz 2010. gada februārī, ir par: *Finanšu regulas pārejas noteikumu grozījumiem*, lai to pielāgotu Lisabonas līgumam (OI un NI atšķirību novēršana, jauni sadales maksājumu noteikumi) un par kuriem lēmumu pieņem saskaņā ar koplēmuma procedūru; *priekšlikumu regulai par daudzgadu finanšu shēmu*, par ko Padome lēmumu pieņem vienprātīgi pēc EP piekrišanas; Komisijas priekšlikumu par *jauno Iestāžu nolīgumu* par budžeta disciplīnu un pareizu finanšu pārvaldību, ko slēdz Parlaments, Padome un Komisija.
- b) *Otrā pakete*, ko arī paredzēts iesniegt 2010. gada februārī, attiecas uz priekšlikumu par *Savienības ārējo dienestu*, par ko lemjam saskaņā ar konsultāciju procedūru; *finanšu noteikumu pielāgošanu*, par ko lemjam saskaņā ar koplēmuma procedūru; *jaunajiem civildienesta noteikumiem*, par kuriem arī lemjam saskaņā ar koplēmuma procedūru; priekšlikumu par *budžeta grozījumiem*.
- c) *Trešā pakete*, ko sniedz 2010. gada aprīlī, ietver *2011. gada budžeta projektu* un priekšlikumu par *Iestāžu nolīguma darbības novērtējumu 2007.–2013. gadam*⁽²⁰³⁾.
- d) *Ceturtā pakete*, ko sniedz 2010. maijā, ietver priekšlikumu par *finanšu noteikumu trīs gadu pārskatīšanu*.
- e) *Piektā pakete*, ko sniedz 2010. gada jūlijā, ir par *budžeta pārskatīšanu*⁽²⁰⁴⁾.

²⁰² Šī vārdkopa lietota EP 2009. gada 12. novembra Rezolūcijas Nr. T7-0067/2009 C. punktā.

²⁰³ Pamatojoties uz 2006. gada 17. maija Iestāžu nolīguma Deklarāciju Nr. 1 un 7. punktu.

- f) *Sestā pakete*, ko sniedz 2011. gadā, ietver priekšlikumu par *jauno daudzgadu finanšu plānu*.

Šajā kontekstā jāņem vērā, ka šie priekšlikumi finanšu jomā ir vienota politikas „pakete” un tie Parlamentam jāizskata kopā⁽²⁰⁵⁾. Jāpārrauga arī, vai ierosinātajos jaunajos tiesību aktos iekļauti *noteikumi par iestāžu sadarbību* ikgadējās budžeta procedūras laikā, kā to prasa Parlaments⁽²⁰⁶⁾, un vai tie papildināmi ar *īpašu iestāžu nolīgumu*.

b) Politiski un institucionāli uzdevumi

Papildus tiesību aktiem finanšu jomā vairāki citi *iestāžu nolīgumi* tiks attiecināti uz pašreizējo pārejas periodu. Plenārsēdē 2010. gada februārī pieņēma rezolūciju par *pārskatīto Pamatnolīgumu par Eiropas Parlamenta un Komisijas attiecībām* nākamajā likumdošanas periodā⁽²⁰⁷⁾. Tā paredz Parlamenta un Padomes vienlīdzības principu, tostarp attiecībā uz dalību sanāksmēs un tiesību aktu projektu tekstu pieejamību⁽²⁰⁸⁾. Ar to precizē tiesību aktu priekšlikumu procedūru, ko saskaņā ar LESD 225. pantu var ierosināt Parlaments, un iesaista Komisiju sarunās par Iestāžu nolīgumu attiecībā uz „*labāku likumdošanas procesu*” („*Better Law-Making*”). Rezolūcijā ietverti arī vairāki pasākumi Komisijas atbildības palielināšanā. Un, visbeidzot, ar to apstiprina Eiropas Parlamenta nozīmi starptautiskās sarunās. Šīs rezolūcijas mērķis ir nodibināt īpašu Parlamenta un Komisijas partnerību.

Parlaments uzsver, ka papildus šim iestāžu pamatnolīgumam ar Komisiju ir jāpanāk *politiska vienošanās* ar Eiropadomi par abu iestāžu attiecībām⁽²⁰⁹⁾, kā arī jāslēdz *jauni iestāžu nolīgumi* par: a) *Starpvaldību konferences (SK) organizācijas pamatnostādņem*, jo īpaši attiecībā uz Eiropas Parlamenta līdzdalību un jautājumiem, kas attiecas uz pārredzamību⁽²¹⁰⁾; b) darba attiecībām starp EP un Padomi KĀDP jomā *tostarp konfidencialas informācijas apmaiņu*; un c) iestāžu dalību katrā *starptautiska nolīguma slēgšanas posmā*⁽²¹¹⁾. Šeit, iespējams, arī jāmin vienošanās par sadarbību likumdošanā, precizējot lēmumu pieņemšanas procedūru *lauksaimniecības un zivsaimniecības jomā* (sk. 3.2. un 3.3. punktu).

c) Iestāžu kūtrums attiecībā uz Parlamenta iniciatīvu

Jāuzsver, ka iestādēm jāpārtrauc kūtrums jaunā līguma īstenošanā. Tas jo īpaši attiecas uz politikas jomām, kurās konsultāciju procedūru aizstāj ar parasto likumdošanas procedūru (KLP un KZP). Lai gan šajā jomā Parlamenta likumdošanas pilnvaras tiek paplašinātas, Padome likumdošanas funkciju joprojām veic viena pati. Savukārt Parlaments parasti ierosina simboliskus grozījumus Komisijas priekšlikumos, taču šim ieradumam jaunajā procedūrā (likumdošanas vai budžeta) vairs nebūs jēgas.

Tādēļ jāmaina daži Parlamenta darba aspekti, lai uzlabotu likumdošanas kvalitāti. Vienlaikus arī jārod novatoriski risinājumi un iniciatīva, lai paplašinātu Parlamenta darbības jomu. Jāmin šāds nesens piemērs, kas liecina par iestāžu kūtruma mazināšanos attiecībā uz

²⁰⁴ Pamatojoties uz 2006. gada 17. maija Iestāžu nolīguma Deklarāciju Nr. 3

²⁰⁵ Iepriekš minētās Rezolūcijas Nr. T7-0067/2009 15. punkts.

²⁰⁶ Iepriekš minētās Rezolūcijas Nr. T7-0067/2009 C. punkts.

²⁰⁷ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5838672>.

²⁰⁸ Šī prasība jau iekļauta EP 2009. gada 7. maija Rezolūcijas Nr. T6-0387/2009 8. punktā (<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5609042&noticeType=null&language=fr>).

²⁰⁹ Iepriekš minētās EP 2009. gada 7. maija Rezolūcijas Nr. T6-0387/2009 16. punkts.

²¹⁰ Iepriekš minētās EP 2009. gada 7. maija Rezolūcijas Nr. T6-0387/2009 10. punkts.

²¹¹ EP 2009. gada 7. maija Rezolūcijas Nr. T6-0373/2009 77. punkts un nākamie punkti.

Parlamenta iniciatīvas pilnvaru īstenošanu zivsaimniecības jomā — pamatojoties uz tiesību aktu noteikumiem, ka Eiropas Parlaments nekavējoties un pilnīgi informē visos starptautiska nolīguma slēgšanas procedūras posmos (LESD 218. panta 10. punkts) (3.8.1. punkts), Padome 2010. gada februārī atzina EP Zivsaimniecības komitejas priekšsēdētāja tiesības piedalīties Apvienotajā komitejā, kas atbild par ES un Marokas Partnerības nolīgumu (Rabatā 2010. gada 2. un 3. februārī). Tas ir īsts sasniegums salīdzinājumā ar agrāko situāciju, kad EP tikai informēja par Padomes pieņemtajiem lēmumiem (bijušā EKL 310. panta 2. punkta trešā daļa).

d) Organizatoriski uzdevumi

Eiropas Parlaments jau ir sācis pielāgot savas struktūrvienības, procedūras un darba metodes jaunajām kompetencēm un iestāžu sadarbības prasībām, ko tam paredz ar Lisabonas līgumu. Ņemot vērā reformas darba grupas secinājumus, Eiropas Parlamenta Reglamentā ir jau izdarīti grozījumi⁽²¹²⁾.

Tomēr Eiropas Parlamentam vēl jāveicina Parlamenta dienestu likumdošanas, atbalsta un izpētes spēja, ciktāl to paredz Lisabonas līguma noteikumi iestāžu, likumdošanas un finanšu jomā. Parlamenta kā likumdevēja nozīmes nostiprināšana uzlabos likumdošanas kvalitāti un netieši arī dienestu specializāciju un/vai kompetenci. Paredzama arī būtiska to vienību integrācija, kas saistītas ar Parlamenta darbu. Paredzama pat Parlamenta komiteju kompetenču pārdalīšana atkarībā no būtiskām politikas reformām periodā pēc 2013. gada (jo īpaši KLP, reģionālās politikas un KZP jomā saistībā ar strukturālo un kohēzijas politiku).

---

²¹² 2009. gada 6. maija Rezolūcija par Eiropas Parlamenta Reglamenta vispārēju pārskatīšanu (<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5491432>) un 2009. gada 25. novembra Rezolūcija par Eiropas Parlamenta Reglamenta pielāgošanu Lisabonas līgumam (<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5786912&noticeType=null&language=fr>).

